

ЗАКОН ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Обн., ДВ., бр. 68 от 30.07.1999 г., изм., бр. 1 от 04.01.2000 г., бр. 108 от 29.12.2000 г., бр. 111 от 28.12.2001 г., изм. и доп., бр. 103 от 05.11.2002 г., изм., бр. 120 от 29.12.2002 г., доп., бр. 29 от 31.03.2003 г., изм., бр. 28 от 01.04.2005 г., в сила от 01.04.2005 г., изм. и доп., бр. 77 от 27.09.2005 г., в сила от 27.09.2005 г., изм., бр. 94 от 25.11.2005 г., в сила от 25.11.2005 г., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 62 от 01.08.2006 г., в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз – 01.01.2007 г., попр., бр. 63 от 04.08.2006 г., изм. и доп., бр. 13 от 08.02.2008 г., в сила от 08.02.2008 г., изм., бр. 26 от 07.03.2008 г., изм. и доп., бр. 36 от 15.05.2009 г., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., бр. 50 от 02.07.2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 97 от 10.12.2010 г., в сила от 10.12.2010 г., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г., бр. 70 от 09.08.2013 г., изм. и доп., бр. 61 от 25.07.2014 г., изм., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., бр. 107 от 24.12.2014 г., в сила от 01.01.2015 г., бр. 14 от 20.02.2015 г., бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г., изм. и доп., бр. 59 от 29.07.2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г., изм. и доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г., изм., бр. 7 от 19.01.2018 г., изм. и доп., бр. 92 от 06.11.2018 г., доп., бр. 108 от 29.12.2018 г., в сила от 01.01.2019 г., изм., бр. 100 от 20.12.2019 г., в сила от 01.01.2020 г., доп., бр. 17 от 25.02.2020 г., изм., **бр. 21 от 13.03.2020 г.**, в сила от 13.03.2020 г.

ГЛАВА ПЪРВА ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Цел и обхват на закона

Чл. 1. (1) Този закон регулира обществените отношения, свързани със:

1. осигуряване на правото на професионално образование и обучение на гражданите, съобразно личните им интереси и възможности;
2. задоволяване на потребностите от квалифицирана работна сила, конкурентоспособна на пазара на труда;
3. осигуряване на условия за функциониране и развитие на системата на професионалното образование и обучение, основаващи се на сътрудничество между нейните институции и органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление и социалните партньори;
4. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) валидиране на професионални знания, умения и компетентности.

(2) Законът регламентира организацията, институциите, управлението и финансирането на системата на професионалното образование и обучение.

(3) (Доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) За училищното професионално образование и обучение се прилага [Законът за предучилищното и училищното образование](#), подзаконовите актове по прилагането му и държавните образователни стандарти, доколкото в този закон не е предвидено друго.

Цел на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 2. Системата на професионалното образование и обучение подготвя гражданите за реализация в икономиката и в другите сфери на обществения живот, като създава условия за придобиване на професионална квалификация и за нейното непрекъснато усъвършенстване.

Задачи на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 3. (1) (Предишен текст на чл. 3 – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Основните задачи на системата на професионалното образование и обучение са:

1. придобиване на професионална квалификация;
2. (нова – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 77 от 2005 г.) придобиване на правоспособност за професии, упражняването на които изисква такава, включително и за упражняване на регулирани професии;
3. (предишна т. 2 – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) непрекъснато усъвършенстване на професионалната квалификация;
4. (предишна т. 3 – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) формиране на мотивационна система за реализация в гражданското общество;
5. (предишна т. 4 – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) формиране на обща култура на основата на националните и общочовешките ценности.

(2) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Задачите по [ал. 1](#) се осъществяват при спазване на изискванията за осигуряване на качество на професионалното образование и обучение.

Структура на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 4. (Изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Системата на професионалното образование и обучение включва:

1. професионално ориентиране, професионално обучение и професионално образование;
2. валидиране на професионални знания, умения и компетентности.

Същност на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 5. (1) (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) Професионалното ориентиране осигурява информирането, консултирането и съветването на ученици и на други лица относно избора на професия и кариерно развитие.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професионалното обучение осигурява придобиването на квалификация по професия или по част от професия, както и усъвършенстването ѝ. При условия, определени с този закон и със [Закона за предучилищното и училищното образование](#), то осигурява и завършването на класове от средната степен на образование. Професионалното обучение включва:

1. начално професионално обучение – придобиване на първоначална квалификация по професия или по част от професия;
2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) продължаващо професионално обучение – актуализиране, разширяване или надграждане на придобитата квалификация по професия или по част от професия.

(3) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професионалното образование осигурява придобиването на средно образование и на квалификация по професия.

(4) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 92 от 2018 г.) Професионалното образование и професионалното обучение може да се осъществяват и по пътя на обучение чрез работа (дуална система на обучение), което се организира при условията и по реда на този закон.

(5) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) Валидирането на професионални знания, умения и компетентности е признаване на придобити знания, умения и компетентности по професия или част от нея, получени чрез неформално обучение или информално учене, с цел достъп до обучение за придобиване на професионална квалификация и улесняване на достъпа до пазара на труда.

ГЛАВА ВТОРА ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОРГАНИЗАЦИЯТА В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I

Професии и степени на професионална квалификация

Списък на професиите за професионално образование и обучение

Чл. 6. (1) (Изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Професионалното ориентиране, професионалното обучение, професионалното образование и валидирането на професионални знания, умения и компетентности се осъществяват по професии и специалности, включени в Списъка на професиите за професионално образование и обучение.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) Списъкът по [ал. 1](#) се утвърждава от министъра на образованието и науката след съгласуване с министъра на труда и социалната политика, както и със съответните отраслови министри и с представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище.

(3) (Нова – ДВ., бр. 77 от 2005 г.) Структурните елементи на списъка по [ал. 1](#) са професии и специалности.

(4) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Редът за разработване и поддържане на списъка по [ал. 1](#), както и критериите и сроковете за актуализирането му се утвърждават със заповед на министъра на образованието и науката по реда на [ал. 2](#), по предложение на управителния съвет на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Защитени специалности от професии и специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 92 от 2018 г.)

Чл. 6а. (Нов – ДВ., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 92 от 2018 г.) **(1)** Определени специалности от професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по [чл. 6](#) може да се утвърждават като защитени от държавата специалности от професии.

(2) Списъкът на защитените от държавата специалности от професии, както и критериите за определянето им се приемат с акт на Министерския съвет.

(3) Определени специалности от професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по [чл. 6](#) може да се утвърждават като специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда.

(4) Списъкът със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и критериите за определянето им се приемат с акта на Министерския съвет по [ал. 2](#).

(5) Списъците по [ал. 2](#) и [4](#) се актуализират ежегодно до края на месец октомври на съответната година.

Списък на регулираните професии в Република България

Чл. 7. (Изм. – ДВ., бр. 77 от 2005 г.) **(1)** (Доп. – ДВ., бр. 13 от 2008 г., изм., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) Списъкът на регулираните професии в Република България се приема с решение от Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката след съгласуване с министъра на труда и социалната политика, както и със съответните отраслови министри и с представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище.

(2) Структурни елементи на списъка по [ал. 1](#) са:

1. наименованието на професиите, които са регулирани съгласно българското законодателство;

2. (изм. – ДВ., бр. 62 от 2006 г.) нормативният акт, който определя изискванията за упражняване на професията;

3. (изм. – ДВ., бр. 62 от 2006 г., бр. 13 от 2008 г.) органът, компетентен за признаване на право за упражняване на съответната регулирана професия.

(3) Министерският съвет определя условията и реда за поддържане на списъка по [ал. 1](#).

(4) (Нова – ДВ., бр. 13 от 2008 г.) Решението по [ал. 1](#) се обнародва в „Държавен вестник“.

Класификационни признаци на Списъка на професиите за професионално образование и обучение

Чл. 8. (1) (Изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Професиите и специалностите се класифицират в професионални направления и по степен на професионална квалификация.

(2) Степените на професионална квалификация, придобивани по този закон, са първа, втора, трета и четвърта.

(3) За съответните степени на професионална квалификация се изисква:

1. (изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) за първа степен – придобити професионални знания, умения и компетентности за упражняване на професии, включващи рутинни дейности, извършвани при неизменящи се условия;

2. (изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) за втора степен – придобити професионални знания, умения и компетентности за упражняване на професии, включващи дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия;

3. (изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) за трета степен – придобити професионални знания, умения и компетентности за упражняване на професии, включващи дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия, както и поемане на отговорности за работата на други лица;

4. (изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 61 от 2014 г.) за четвърта степен – придобити професионални знания, умения и компетентности за упражняване на професии, включващи широк кръг дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия, както и поемане на управленски отговорности за работата на други лица и за разпределяне на ресурси.

(4) (Изм. – ДВ., бр. 26 от 2008 г., бр. 70 от 2013 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Входящото минимално образователно и/или квалификационно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация или на квалификация по част от професия са:

1. за първа степен:

- а) завършено основно образование – за ученици;
- б) завършен VII клас – за ученици и за лица, навършили 16 години, със специални образователни потребности;
- в) завършен първи гимназиален етап – за ученици по допълнителен държавен план-прием;

г) завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование по реда на [Закона за насърчаване на заетостта](#) или на [Закона за предучилищното и училищното образование](#), или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по [чл. 167, ал. 1, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование](#) – за лица, навършили 16 години, а в случаите на продължаващо професионално обучение – и придобита квалификация по част от професия;

2. за втора степен:

а) завършено основно образование – за начално професионално обучение за ученици;

б) завършен първи гимназиален етап – за начално професионално обучение за ученици по допълнителен държавен план-прием;

в) завършен първи гимназиален етап и придобита първа степен на професионална квалификация за продължаващо професионално обучение за ученици по допълнителен държавен план-прием;

г) завършен XI клас и придобита първа степен на професионална квалификация – за ученици;

д) завършен първи гимназиален етап – за начално професионално обучение за лица, навършили 16 години;

3. за трета степен:

- а) завършено основно образование – за ученици;
- б) завършен първи гимназиален етап и придобита първа степен на професионална квалификация – за ученици;
- в) завършен XI клас и придобита втора степен на професионална квалификация – за ученици;
- г) придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или придобито средно образование – за лица, навършили 16 години;

4. за четвърта степен – завършено средно образование.

(5) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професиите и специалностите, за които се отнася входящото минимално квалификационно равнище по [ал. 4](#), се определят в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията и в съответния типов учебен план.

(б) (Изм. – ДВ., бр. 26 от 2008 г., бр. 70 от 2013 г., доп., бр. 103 от 2002 г., предишна ал. 5, изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Изходящото образователно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация за ученици е:

1. за първа степен:

- а) завършен първи гимназиален етап;
- б) завършен клас от средната степен – за ученици със специални образователни потребности;
- в) завършен XI клас – за ученици по допълнителен държавен план-прием;

2. за втора степен – успешно завършен XI клас или XII клас;

3. за трета степен – успешно завършен XII клас.

(7) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Изходящото образователно равнище за придобиване на степен на професионална квалификация или на квалификация по част от професия за лица, навършили 16 години, които се обучават в курсове за придобиване на професионална квалификация, е еднакво с входящото минимално образователно равнище за съответната степен.

(8) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., предишна ал. 6, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Степента на професионална квалификация за всяка професия от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по [чл. 6](#) се определя в съответствие с Националната квалификационна рамка, приета с акт на Министерския съвет.

Раздел II

Условия и ред за придобиване на професионална квалификация

Обучение за придобиване на професионална квалификация

Чл. 9. (1) (Изм. и доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Право за осъществяване на обучение за придобиване на професионална квалификация имат:

Закон за професионалното образование и обучение

---

1. професионални гимназии, професионални колежи, училища по изкуствата и центрове за професионално обучение;

2. спортни училища;

3. духовни училища – когато осигуряват професионална подготовка в професионално направление „Религия“;

4. училища в местата за лишаване от свобода;

5. специални училища – възпитателни училища интернати и социално-педагогически интернати;

6. обединени училища, средни училища, профилирани гимназии, вечерни училища и специални училища – за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания, в отделни паралелки в тях.

(2) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Обединените училища може да осигуряват професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация и/или за придобиване на квалификация по част от професия.

(3) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Духовните училища може да осигуряват професионално образование в професионално направление „Религия“ с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 5 години след основно образование.

(4) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Училищата в местата за лишаване от свобода може да осигуряват професионално образование и обучение с придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация с продължителност, определена в рамковите програми по [чл. 11](#). Училищата в местата за лишаване от свобода могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професията.

(5) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Право да извършват професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация и/или за придобиване на квалификация по част от професия имат и центрове за специална образователна подкрепа по [чл. 49, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование](#).

(6) (Доп. – ДВ., бр. 36 от 2009 г., бр. 61 от 2014 г., предишна ал. 2, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Обучение за придобиване на професионална квалификация могат да осъществяват министерства, общини, висши училища, университетски и многопрофилни болници, организации на работодатели, организации на работници и служители и отделни работодатели.

(7) (Изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 3, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професионални знания, умения и компетентности могат да се придобият и чрез неформално обучение и информално учене.

Качество на професионалното образование и обучение

Чл. 9а. (Нов – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) (1) Качеството е съвкупност от характеристики на професионалното образование и обучение, които са в съответствие с очакванията и потребностите на личността и на обществото.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Институциите по [чл. 9](#) осигуряват качество на професионалното образование и обучение чрез изграждане на вътрешна система за осигуряване на качеството при спазване на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии и на действащото законодателство.

(3) Правилата за прилагането на вътрешната система за осигуряване на качеството по [ал. 2](#) се определят в правилника за дейността на обучаващата институция.

(4) (Изм. – ДВ., бр. 14 от 2015 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.) Професионалните колежи и центровете за професионално обучение разработват вътрешната си система за осигуряване на качеството по [ал. 2](#) при условия и по ред, определени в наредба на министъра на образованието и науката, съгласувана с министъра на труда и социалната политика, министъра на икономиката, министъра на културата, министъра на младежта и спорта и министъра на земеделието, храните и горите.

(5) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Условията и редът за осъществяване на управлението на качеството в училищното професионално образование и обучение, включително областите, критериите и показателите за извършване на самооценяването, се определят в държавния образователен стандарт по [чл. 22, ал. 2, т. 15 от Закона за предучилищното и училищното образование](#).

(6) (Предишна ал. 5 – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) С наредбата по [ал. 4](#) се определят принципите за осигуряване на качеството, изискванията към институциите по [чл. 9](#) за усъвършенстване на процесите за управление на качеството, показателите, условията и редът за измерване на постигнатото качество.

Рамкови програми за придобиване на професионална квалификация

(Загл. изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 10. (1) (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) Придобиването на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение се регламентира с рамкови програми, утвърдени от министъра на образованието и науката.

(2) Програмите по [ал. 1](#) определят възрастта и входящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите, както и съдържанието и продължителността на професионалното образование и на професионалното обучение.

(3) Програмите по [ал. 1](#) са:

1. програми А за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация;

2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) програми Б за начално и продължаващо професионално обучение с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация;

3. програми В за професионално образование с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация;

4. програми Г за професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация;

5. програми Д за начално професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професия;

6. (изм. и доп. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) програми Е за продължаващо професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация след придобитата квалификация съответно по част от професия, първа или втора степен на професионална квалификация.

Рамкови програми за ученици

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 11. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 36 от 2009 г., в сила от учебната 2009-2010 г., доп., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 61 от 2014 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Рамковите програми, по които могат да се обучават ученици, са:

1. рамкови програми А:

а) с продължителност три години – за ученици със завършено основно образование;

б) с продължителност една година – за ученици със завършен първи гимназиален етап;

в) с продължителност, определена с конкретната документация, но не по-малко от три години – за ученици със специални образователни потребности със завършен VII клас;

2. рамкови програми Б:

а) с продължителност 4 години за начално професионално обучение за придобиване на втора степен на професионална квалификация – за ученици със завършено основно образование;

б) с продължителност една година за продължаващо професионално обучение за придобиване на втора степен на професионална квалификация – за ученици със завършен първи гимназиален етап на средното образование и придобитата първа степен на професионална квалификация по съответната специалност от професия, определена в типовия учебен план;

3. рамкови програми В за професионално образование с придобиване на втора степен на професионална квалификация:

а) с продължителност 5 години – за ученици със завършено основно образование;

б) с продължителност две години – за ученици със завършен първи гимназиален етап по допълнителен държавен план-прием;

в) с продължителност една година – за ученици със завършен XI клас и придобитата първа степен на професионална квалификация по съответната специалност от професия, по съответната специалност от професия, определена в типовия учебен план;

4. рамкови програми В за професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация:

а) с продължителност 5 години – за ученици със завършено основно образование;

б) с продължителност две години – за ученици със завършен първи гимназиален етап и придобита първа степен на професионална квалификация по съответната специалност от професия, определена в типовия учебен план;

в) с продължителност една година – за ученици със завършен XI клас и придобита втора степен на професионална квалификация по съответната специалност от професия, определена в типовия учебен план;

5. рамкови програми Д:

а) с продължителност до една година – за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование;

б) с продължителност, определена с конкретната документация – за ученици със специални образователни потребности със завършен VII клас и за ученици в училищата в местата за лишаване от свобода.

Програми за лица, навършили 16 години

Чл. 12. (Изм. – ДВ., бр. 26 от 2008 г., бр. 70 от 2013 г., бр. 61 от 2014 г., доп., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 36 от 2009 г., в сила от учебната 2009-2010 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Рамковите програми, по които могат да се обучават лица, навършили 16 години, са:

1. рамкови програми А:

а) с продължителност до 6 месеца за лица със завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотвяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование по реда на Закона за насърчаване на заетостта или на Закона за предучилищното и училищното образование, или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по [чл. 167, ал. 1, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование](#);

б) с продължителност, определена с конкретната документация – за лица с увреждания със завършен VII клас;

2. рамкови програми Б:

а) с продължителност до една година за начално професионално обучение за придобиване на втора степен на професионална квалификация – за лица със завършен първи гимназиален етап;

б) с продължителност до 1,5 години за начално професионално обучение за придобиване на трета степен на професионална квалификация – за лица с придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или със завършено средно образование;

3. рамкови програми Г с продължителност до две години за лица със завършено средно образование;

4. рамкови програми Д с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение;

5. рамкови програми Е с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение.

Документация за професионално образование и за професионално обучение

(Загл. изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 13. (Изм. и доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 61 от 2014 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Документацията за професионално образование и за професионално обучение на ученици включва държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии, рамковите програми, рамковите учебни планове, типовите учебни планове, учебните програми и училищните учебни планове.

(2) Документацията за професионално обучение на лица, навършили 16 години, включва държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии, рамковите програми, учебните планове и учебните програми.

Държавни образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии

Чл. 13а. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Държавните образователни стандарти по [чл. 22, ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование](#) се приемат отделно за всяка професия от списъка по [чл. 6, ал. 1](#) и определят:

1. изисквания към кандидатите;
2. описание на професията;
3. единици резултати от учене;
4. изисквания към материалната база;
5. изисквания към обучаващите.

Изисквания за разработване на рамкови програми

Чл. 13б. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Рамковите програми А, Б, В и Г се разработват в зависимост от формите на обучение, продължителността и спецификата на професионалното образование и обучение и съдържат общия брой часове за придобиване на видовете професионална подготовка за целия период на обучение.

(2) Рамкова програма Д се разработва:

1. в зависимост от формите на обучение и спецификата на професионалното обучение и съдържа общия брой часове за придобиване на видовете професионална подготовка – за ученици;

2. в зависимост от формите на обучение и спецификата на професионалното обучение – за ученици със специални образователни потребности със завършен VII клас и за лица, навършили 16 години.

(3) Рамкова програма Е се разработва в зависимост от формите на обучение и спецификата на професионалното обучение, а в случаите за придобиване на степен на професионална квалификация съдържа и общия брой часове за придобиване на видовете професионална подготовка.

Изисквания за разработване на учебни планове в училищното професионално образование и обучение

Чл. 13в. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професионалното образование и обучение на ученици се осъществява по рамкови, типови и училищни учебни планове, които се разработват и утвърждават при условията и по реда на [Закона за предучилищното и училищното образование](#).

Изисквания за разработване на учебни планове за професионално обучение на лица, навършили 16 години

Чл. 13г. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Учебните планове разпределят учебното време за изучаване на учебните предмети или модули за придобиване на общата, отрасловата, специфичната и разширената професионална подготовка за целия период на професионалното обучение.

(2) Структурата на учебния план по [ал. 1](#) обхваща:

1. раздел А – задължителни учебни часове;
2. раздел Б – избираеми учебни часове.

(3) В задължителните учебни часове се осъществява обучение за придобиване на общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка, а в избираемите учебни часове – за придобиване на разширената професионална подготовка.

(4) Учебните планове се разработват въз основа на рамковите програми по [чл. 12](#) и на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии от обучаваща институция самостоятелно или съвместно със заявителя на професионалното обучение и се утвърждават от директора на обучаващата институция.

(5) За лица с увреждания, навършили 16 години, въз основа на рамковите програми по [чл. 12](#) и на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии може да се разработват индивидуални учебни планове в зависимост от конкретните възможности на лицето за достигане на единиците резултати от ученето, които може да разпределят по-голям брой учебни часове от учебния план по [ал. 1](#). Индивидуалните учебни планове се утвърждават от директора на обучаващата институция.

Изисквания за разработване на учебни програми

Чл. 13д. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Учебните програми за училищното професионално образование и обучение по учебните предмети или модули от общата професионална подготовка се разработват въз основа на държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия и се утвърждават от министъра на образованието и науката.

(2) Учебните програми за училищното професионално образование и обучение по учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка се разработват въз основа на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии в съответствие с типовите учебни планове за придобиване на квалификация по професии и се утвърждават, както следва:

1. за неспециализираните училища, за училищата към местата за лишаване от свобода и за специалните училища – от министъра на образованието и науката;
2. за училищата по изкуствата – от министъра на културата;
3. за спортните училища – от министъра на младежта и спорта;
4. за духовните училища – от ръководен орган на съответното регистрирано вероизповедание съгласувано с министъра на образованието и науката.

(3) Учебните програми или модули за училищното професионално образование и обучение по учебни предмети от разширената професионална подготовка се утвърждават от директора на училището.

(4) Учебните програми по учебни предмети или модули за всички видове професионална подготовка за обучение на лица, навършили 16 години, се разработват въз основа на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии от обучаващата институция самостоятелно или съвместно със заявителя на професионалното обучение и се утвърждават от директора на обучаващата институция.

(5) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Учебните програми за училищното професионално образование и обучение или за професионално обучение на лица, навършили 16 години, по учебните предмети или модули от специфичната професионална подготовка се актуализират най-малко веднъж на всеки 5 години и се утвърждават съответно от органа по [ал. 2, т. 1](#) – 4 или от директора на обучаващата институция, когато се осъществява обучение на лица, навършили 16 години.

(6) (Предишна ал. 5 – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Професионалното образование и обучение на учениците със специални образователни потребности, както и професионалното обучение на лицата, навършили 16 години, с увреждания може да се осъществява по индивидуални учебни програми по учебните предмети или модули. Индивидуалните учебни програми се утвърждават от директора на обучаващата институция.

Изисквания към кандидатите

Чл. 14. (1) Изискванията към кандидатите, желаещи да се включат в програмите за професионално образование и професионално обучение, се отнасят за минимална възраст, здравословно състояние, входящо образователно равнище и входящо квалификационно равнище.

(2) Минималната възраст на кандидата в годината на кандидатстването е 13 г. за училищата и 16 г., когато обучението се извършва в друга обучаваща институция.

(3) (Изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна. Изискванията се определят с наредба на министъра на здравеопазването след съгласуване с министъра на образованието и науката.

(4) (Изм. – ДВ., бр. 26 от 2008 г., бр. 70 от 2013 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Входящото образователно равнище на кандидата е завършен клас или етап от основното или средното образование, завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование по реда на Закона за насърчаване на заетостта или на Закона за предучилищното и училищното образование, или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование – за лица, навършили 16 години.

(5) (Доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Входящото квалификационно равнище на кандидата е придобитата квалификация по част от професия или степен на професионална квалификация, изисквана за включване в програма Е.

Прием за училищно професионално образование и обучение

Чл. 14а. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) В държавните и общинските училища учениците постъпват за професионално образование и обучение на места, определени с държавния и с допълнителния държавен план-прием по професии и специалности, с изключение на вечерните училища, на специалните училища и на училищата в местата за лишаване от свобода, в които учениците постъпват на места, определени с училищния план-прием.

(2) Държавният, допълнителният държавен и училищният план-прием се утвърждават при условията и по реда на Закона за предучилищното и училищното образование.

(3) (Изм. – ДВ., бр. 21 от 2020 г., в сила от 13.03.2020 г.) С изключение на училищата по изкуствата, спортните училища и на духовните училища, предложенията за държавен и за допълнителен държавен план-прием се съобразяват с интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и планове за интегрирано развитие на съответните общини, а за националните училища – с Националната концепция за регионално и пространствено развитие и стратегии и програми на национално ниво.

(4) Предложенията по [ал. 3](#) се съгласуват с комисията по заетостта към областния съвет за развитие и с регионалните структури на работодателите, а за националните училища – и с министъра на труда и социалната политика и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(5) Частните училища определят самостоятелно план-приема си.

Прием за професионално обучение на лица, навършили 16 години

Чл. 14б. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) В държавните и общинските професионални колежи обучаемите постъпват за професионално обучение на места, определени с план-прием, който се утвърждава от финансиращия орган.

(2) В държавните и общинските центрове за професионално обучение броят на местата за обучение се утвърждава от финансиращия орган.

(3) Частните професионални колежи и центрове за професионално обучение определят самостоятелно приема си.

(4) Професионалното обучение на лица, навършили 16 години, в държавните и общинските училища се осигурява финансово от обучаемия или от друг възложител на обучението.

(5) Държавните и общинските професионални колежи и центрове за професионално обучение могат да извършват професионално обучение и извън броя на местата, определени по реда на [ал. 1](#) и [2](#), което се осигурява финансово от обучаемия или от друг възложител на обучението.

(6) В случаите по [ал. 4](#) и [5](#) държавните и общинските училища, професионални колежи и центрове за професионално обучение самостоятелно определят приема за обучение.

(7) Организацията, провеждането, материалното и финансовото осигуряване на професионалното обучение се уреждат с договор между директора на училището, професионалния колеж или центъра за професионално обучение и възложителя на обучението при спазване на изискванията на този закон.

Условия и ред за приемане на кандидатите

Чл. 15. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 28 от 2005 г., бр. 94 от 2005 г., изм. и доп., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Условията и редът за приемане на ученици в държавните и общинските училища, в които се извършва професионално образование и обучение, се определят с държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование, в училищата по изкуствата – с наредба на министъра на културата, в спортните училища – с наредба на министъра на младежта и спорта по [чл. 146, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование](#), а в духовните училища – при условия и по ред, определени от съответното вероизповедание.

(2) Условията и редът за приемане на лица, навършили 16 години, за професионално обучение се определят от обучаващата институция при спазване на изискванията на този закон и другите нормативни актове, уреждащи професионалното образование и обучение.

Раздел III

Организация на процеса на обучение

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Организация на учебния процес в професионалното образование

Чл. 16. (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Формите на обучение, организационните форми и учебното време за програмите В са в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование и подзаконовите актове по прилагането му.

Организация в професионалното обучение

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 17. (1) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Формите на обучение, организационните форми и учебното време за програмите А, Б и Д за ученици са в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование и подзаконовите актове по прилагането му.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Организационната форма за програмите А, Б, Г, Д и Е за лица, навършили 16 г., е квалификационен курс.

(3) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Формите на обучение за лица, навършили 16 години, са дневна, вечерна, задочна, самостоятелна,

индивидуална, дистанционна и обучение чрез работа (дуална система на обучение). Формите на обучение, учебното време и броят на обучаемите в курса се определят от обучаващата институция. Те могат да се съгласуват със заявителя на професионалното обучение.

Организация на обучение чрез работа (дуална система на обучение)

(Загл. изм. – ДВ., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 17а. (Нов – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) (1) (Изм. – ДВ., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 92 от 2018 г.) Обучението чрез работа (дуална система на обучение) е специфична форма на обучение за придобиване на професионална квалификация, която се организира въз основа на партньорство, включително въз основа на договор, между един или няколко работодатели и:

1. институция в системата на професионалното образование и обучение, с изключение на центровете за информиране и професионално ориентиране, или

2. средно училище, профилирана гимназия или духовно училище, когато осигуряват професионална подготовка.

(2) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Обучението чрез работа (дуална система на обучение) включва:

1. практическо обучение в реална работна среда, и

2. обучение в съответната институция по [ал. 1, т. 1](#) или [2](#).

(3) (Изм. – ДВ., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 2, изм., бр. 92 от 2018 г.) Обучението чрез работа (дуална система на обучение) се организира и осъществява в съответствие с този закон, Кодекса на труда и наредбата по [ал. 7](#).

(4) (Доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 3, изм., бр. 92 от 2018 г.) Обучението по [ал. 1](#) се осъществява въз основа на прием, заявен от работодателя пред директора на съответната институция по [ал. 1, т. 1](#) или [2](#), която извършва обучението.

(5) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 4, бр. 92 от 2018 г.) Обучението по [ал. 1](#) по рамкова програма В се провежда по рамкови учебни планове съгласно държавния образователен стандарт за учебния план.

(6) (Предишна ал. 4, изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 5, изм., бр. 92 от 2018 г.) В училищата практическото обучение в реална работна среда по [ал. 2, т. 1](#) се организира в XI и XII клас за ученици, които са навършили 16 години, а в центровете за професионално обучение и в професионалните колежи – съгласно съответния учебен план.

(7) (Изм. – ДВ., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 5, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 6, бр. 92 от 2018 г.) Условието и редът за провеждане на обучение чрез работа (дуална система на обучение) по [ал. 1](#) се определят с наредба, издадена от министъра на образованието и науката съгласувано с министъра на труда и социалната политика.

Наставник при обучението чрез работа (дуална система на обучение)

Чл. 17а1. (Нов – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) **(1)** Практическото обучение при работодател в реална работна среда се провежда в предприятието под ръководството на наставник, определен от работодателя.

(2) Наставникът е работник или служител в предприятието, който трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да притежава професионална квалификация по професията, по която се извършва обучението;

2. да има най-малко три години доказан професионален опит по същата професия;

3. да е преминал обучение за наставници.

(3) Обучението за наставници осигурява придобиване на основни педагогически и психологически знания и умения при работа с обучаваните и се провежда по програма, утвърдена от министъра на образованието и науката. Право да осъществяват обучението за наставници имат:

1. висшите училища, акредитирани при условията и по реда на Закона за висшето образование;

2. училищата в системата на предучилищното и училищното образование, които осъществяват професионално образование и обучение, с изключение на обединените училища и училищата към местата за лишаване от свобода;

3. центровете за професионално обучение;

4. професионалните колежи.

(4) За проведеното обучение на наставника съответната институция по [ал. 3, т. 1](#) – 4 издава документ по образец, утвърден със заповед на министъра на образованието и науката.

(5) Финансирането на обучението на наставниците се извършва със средства, осигурени от лицето, което се обучава за наставник, от работодателя, от работодателя и обучаващата институция – участници в партньорството, или със средства от национални програми и проекти, от европейските фондове и от други източници.

Учител-методик и преподавател-методик при обучението чрез работа (дуална система на обучение)

Чл. 17а2. (Нов – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) **(1)** Връзката между работодателя, наставника и обучаващата институция при обучението чрез работа (дуалната система на обучение) се осъществява от учител-методик в училището или от преподавател-методик в професионален колеж или център за професионално обучение, който се определя от директора на обучаващата институция.

(2) Учителят-методик или преподавателят-методик трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да притежава образование и квалификация, определени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, и

2. да притежава най-малко три години доказан професионален опит за обучение по професията, по която се провежда обучението чрез работа (дуална система на обучение).

Изисквания към работодателите за участие в партньорство за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение)

Чл. 17а3. (Нов – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Работодател, който желае да участва в партньорство за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение), трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да е регистриран като едноличен търговец или юридическо лице по Търговския закон, Закона за кооперациите или Закона за юридическите лица с нестопанска цел или да е лице, регистрирано по законодателството на държава-членка на Европейския съюз, на друга държава-страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Швейцария;

2. да не е обявен в несъстоятелност, да не е в производство по несъстоятелност или да не е в процедура по ликвидация;

3. да няма задължения за публични държавни вземания с изключение на задължения по невлезли в сила актове, както и разсрочени, отсрочени или обезпечени задължения;

4. да не е осъждан за умишлено престъпление от общ характер – отнася се за работодателя, за лицето, което го представлява, както и за членовете на управителни и надзорни органи и за други лица, които имат правомощия да упражняват контрол при вземането на решения от тези органи;

5. да разполага с необходимата материална база за осъществяване на обучението по практика на професията в съответствие с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията;

6. да разполага с работници или служители, които отговарят на изискванията за наставници по [чл. 17а1, ал. 2](#);

7. да няма установено с влязло в сила наказателно постановление или съдебно решение нарушение, свързано с работа без писмен трудов договор или без връчване на трудовия договор на работниците или служителите, с начисляването и изплащането в определените от закона срокове на трудово възнаграждение, с наемането на непълнолетни работници и служители и с наемането на работа на незаконно пребиваващи чужденци;

8. да няма установено с влязло в сила наказателно постановление нарушение на Закона за здравословни и безопасни условия на труд в предходния тригодишен период.

Информационна база данни за работодателите, които отговарят на изискванията за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение)

Чл. 17а4. (Нов – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) **(1)** Министерството на икономиката създава и поддържа информационна база данни за работодателите, които отговарят на изискванията по [чл. 17а3](#), за участие в партньорства за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение).

(2) Информационната база данни по [ал. 1](#) е публично достъпна чрез интернет страницата на Министерството на икономиката.

(3) В базата данни по [ал. 1](#) се съдържа информация за наименованието и правно-организационната форма на работодателя, ЕИК, БУЛСТАТ, обектът, в който ще се

извършва практическото обучение в реална работна среда, и специалностите от професии, по които ще се осъществява обучение чрез работа (дуална система на обучение).

(4) Включването на работодател в информационната база данни се извършва въз основа на подадено от него заявление по образец, утвърден от министъра на икономиката, в което се декларира изпълнението на изискванията по [чл. 17а3](#).

(5) Работодателят се изключва от информационната база данни по [ал. 1](#):

1. по негово писмено заявление;

2. когато се установи, че не отговаря на някои от изискванията по [чл. 17а3](#).

(6) Министърът на икономиката с наредба определя условията и реда за създаване и поддържане на информационната база данни.

(7) Работодатели, които отговарят на изискванията по [чл. 17а3](#), но не са подали заявление за включване в информационната база данни, могат да участват в партньорства за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение), включително да сключват договори с институцията по [чл. 17а, ал. 1, т. 1](#) или [2](#) въз основа на решение на директора на институцията. В тези случаи изпълнението на изискванията по [чл. 17а3](#) се удостоверява от работодателя с декларация по образец, утвърден от министъра на икономиката, която е приложение към сключения договор с институцията.

Промяна в обстоятелствата за работодател след сключен договор за партньорство

Чл. 17а5. (Нов – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) (1) Когато след сключване на договор за партньорство между работодател и институция по [чл. 17а, ал. 1, т. 1](#) или [2](#) се установи, че работодателят не отговаря на някои от изискванията по [чл. 17а3](#), обучението чрез работа може да продължи в зависимост от конкретните обстоятелства и по преценка на директора на обучаващата институция.

(2) Когато конкретните обстоятелства по [ал. 1](#) не позволяват обучението чрез работа да продължи, договърът за партньорство между работодателя и обучаващата институция се прекратява, а обучението чрез работа продължава въз основа на нов партньорски договор с друг работодател, който отговаря на изискванията по [чл. 17а3](#).

Раздел IV

(Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Документи в професионалното образование и обучение

Документи в училищното професионално образование и обучение

Чл. 176. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Видовете документи в училищното професионално образование и обучение, както и условията и редът за тяхното водене, съхранение и издаване се определят с държавния образователен стандарт по [чл. 22, ал. 2, т. 10 от Закона за предучилищното и училищното образование](#).

Документи за професионалното обучение на лица, навършили 16 години

Чл. 17в. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Изискванията към формата и съдържанието на документите за завършване, удостоверяване и признаване на професионалното обучение на лица, навършили 16 години, се определят с държавния образователен стандарт по [чл. 22, ал. 2, т. 10 от Закона за предучилищното и училищното образование](#).

(2) Видовете документи за професионално обучение на лица, навършили 16 години, с изключение на посочените в [ал. 1](#), както и условията и редът за тяхното водене, съхранение и издаване, включително и тяхното предаване и съхранение в случаите по [чл. 49д](#), се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

ГЛАВА ТРЕТА ИНСТИТУЦИИ В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Институции

Чл. 18. (Доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г, бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Институциите в системата на професионалното образование и обучение са:

1. професионални гимназии;
2. училища по изкуствата;
3. спортни училища;
4. специални училища – възпитателни училища интернати и социално-педагогически интернати;
5. професионални колежи;
6. центрове за професионално обучение;
7. центрове за информация и професионално ориентиране.

Професионални гимназии, училища по изкуствата, спортни училища и специални училища – възпитателни училища интернати и социално-педагогически интернати

(Загл. изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм. и доп., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 19. (Изм. и доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 36 от 2009 г., в сила от учебната 2009-2010 г., изм. и доп., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Професионалните гимназии са държавни, общински и частни, спортните училища са държавни и общински, а училищата по изкуствата са държавни.

(2) Училищата по [ал. 1](#) се откриват, преобразуват, променят и закриват по реда, предвиден в Закона за предучилищното и училищното образование.

(3) Професионалните гимназии осъществяват професионално образование и обучение с придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация с продължителност, определена в рамковите програми по [чл. 11](#). В тях се приемат ученици със завършено основно образование или с успешно

завършен първи гимназиален етап, а за ученици със специални образователни потребности – със завършен VII клас. Професионалните гимназии могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по съответните професии. Професионалните гимназии могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професията.

(4) Професионалните гимназии могат да организират обучение и на лица, навършили 16 години, по програмите по [чл. 12](#) при условията и по реда на този закон.

(5) Училищата по изкуствата осъществяват професионално образование и обучение с придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация с продължителност, определена в рамкови програми по [чл. 11](#). Училищата по изкуствата могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация въз основа на заповед на министъра на културата, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по съответните професии.

(6) Спортните училища осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност, определена в рамкова програма В по [чл. 11](#). Спортните училища могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация въз основа на заповед на министъра на младежта и спорта, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по съответните професии.

(7) Специалните училища – възпитателни училища интернати и социално-педагогически интернати, осъществяват професионално образование и обучение с придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация с продължителност, определена в рамковите програми по [чл. 11](#). Възпитателните училища интернати и социално-педагогическите интернати могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професията.

Центрове за професионално обучение

Чл. 20. Центровете за професионално обучение осъществяват професионално обучение на лица, навършили 16 години.

Центрове за информация и професионално ориентиране

Чл. 21. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) Центровете за информация и професионално ориентиране осъществяват професионално ориентиране на ученици и на други лица.

Статут на центрoвете за професионално обучение и на центрoвете за информация и професионално ориентиране

Чл. 22. (1) Центровете за професионално обучение и центрoвете за информация и професионално ориентиране са държавни, общински или частни, български с чуждестранно участие и чуждестранни.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) Държавните и общинските центрове се откриват от юридическите лица, които са получили лицензия за осъществяване на професионално обучение или на професионално ориентиране.

(3) (Изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) Частните центрове се откриват от едноличните търговци или юридическите лица, учредени като търговски дружества, кооперации, сдружения и фондации, получили лицензия за осъществяване на професионално обучение или на професионално ориентиране.

(4) (Изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) Българските центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране с чуждестранно участие се откриват от регистрираните в Република България сдружения между български и чуждестранни физически и/или юридически лица, получили лицензия за професионално обучение или за професионално ориентиране.

(5) (Изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) Чуждестранните центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране се откриват от чуждестранни юридически лица, които осъществяват дейността си в Република България в съответствие с международни спогодби и са получили лицензия за професионално обучение или за професионално ориентиране.

(6) (Нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) Центровете за професионално обучение и центрoвете за информация и професионално ориентиране не могат да се управляват и представляват от лица, които са осъдени на лишаване от свобода с влязла в сила присъда за умишлено престъпление.

(7) (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., предишна ал. 6, бр. 36 от 2009 г.) Лицензията за професионално обучение или за професионално ориентиране се издава от Националната агенция за професионално образование и обучение.

(8) (Отм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., нова, бр. 36 от 2009 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) До 31 януари на всяка календарна година центрoвете за професионално обучение и центрoвете за информация и професионално ориентиране са длъжни да представят в Националната агенция за професионално образование и обучение информация за извършената дейност през предходната календарна година и годишен доклад за самооценка на качеството чрез информационната система на агенцията.

(9) (Нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение определя индикатори за предоставяне на годишна информация за извършената дейност по [ал. 8](#) и критерии и показатели за самооценка на качеството на извършеното обучение.

Чл. 23. (Отм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.).

Професионални колежи

Чл. 23а. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професионалните колежи осъществяват професионално обучение на лица, навършили 16 години, за

придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по рамкова програма Г.

Статут и видове професионални колежи

Чл. 236. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Професионалните колежи са държавни, общински и частни.

(2) Държавните и общинските професионални колежи се откриват със заповед на министъра на образованието и науката и се финансират съответно от държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на образованието и науката или на друго министерство или ведомство или чрез бюджета на общините.

(3) Частни са професионалните колежи, които се учредяват от физически и/или юридически лица като търговски дружества, юридически лица с нестопанска цел или кооперации или като дружества по законодателството на държава членка.

(4) Частните професионални колежи осъществяват дейността си след вписване в регистъра на професионалните колежи при условията и по реда на този закон.

(5) Частните професионални колежи се финансират при условията и по реда на закона, по който са учредени.

(6) Професионалните колежи са юридически лица.

(7) Държавните и общинските професионални колежи придобиват качеството на юридическо лице от деня на обнародване на акта за откриването им в „Държавен вестник“, освен ако в него не е предвидено друго.

(8) Частните професионални колежи придобиват качеството на юридическо лице при условията и по реда на Търговския закон, на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, на Закона за кооперациите или на законодателството на друга държава членка.

(9) Седалището на професионалния колеж е населеното място, където се намира неговото управление.

(10) Официалният адрес на професионалния колеж е адресът, на който се намира управлението на институцията. Официалният адрес трябва да съвпада с адреса на някоя от сградите, в която се осъществява професионалното обучение или валидирането.

(11) Наименованието на професионалния колеж се изписва на български книжовен език и може да включва означение за основните професии, по които се провежда обучение, както и/или основната форма на обучение. Наименованието на частен професионален колеж включва и означението „частен“.

(12) Професионалните колежи притежават обикновен собствен печат. Държавните и общинските професионални колежи притежават и печат с изображение на държавния герб.

Автономия на професионалните колежи

Чл. 23в. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професионалните колежи осъществяват своята дейност въз основа на принципа на автономията, като:

1. определят политиките за развитието си в съответствие със законите на страната;

2. уреждат устройството и дейността си в правилник в съответствие с този закон;

3. самостоятелно определят преподавателския състав и допълнителни условия за приемане на обучаемите;

4. съставят учебни планове и учебни програми в зависимост от интересите на обучаемите, потребностите на пазара на труда и в съответствие с изискванията на този закон;

5. определят организацията, формите и методите за обучение;

6. осъществяват съвместна учебна, проектна и иновационна дейност с професионални гимназии, висши училища, научни организации и отделни работодатели;

7. участват в национални и международни програми и проекти, подпомагащи дейности в областта на професионалното обучение.

Органи за управление на професионалните колежи

Чл. 23г. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Орган за управление и контрол на държавните и общинските професионални колежи е директорът, който се назначава от финансиращия орган и заема длъжността въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на Кодекса на труда.

(2) Директорът по [ал. 1](#) управлява и представлява съответната институция.

(3) Органите за управление и контрол на частните професионални колежи се определят от закона, по който са учредени.

(4) Дейностите по осъществяване на професионално обучение и валидиране на професионални знания, умения и компетентности в частните професионални колежи се ръководят от директор, който се определя от дружеството, от юридическото лице с нестопанска цел или от кооперацията.

(5) Директорът на професионален колеж е лице, което е български гражданин, придобило образователно-квалификационна степен на висшето образование „бакалавър“ или „магистър“, не е осъждано на лишаване от свобода за престъпления от общ характер и не страда от заболявания, застрашаващи живота и здравето на обучаемите.

(6) Директор на професионален колеж може да е и:

1. гражданин на друга държава членка;

2. чужд гражданин, ако е предложен по междудържавни спогодби;

3. продължително, дългосрочно или постоянно пребиваващ в страната чужд гражданин.

(7) Директорът на държавен и общински професионален колеж организира и контролира цялостната дейност на институцията.

(8) Директорът на частен професионален колеж ръководи дейностите по [ал. 4](#) в институцията. Съответните органи на търговското дружество, на юридическото лице с нестопанска цел или на кооперацията може да овластят директора и с други правомощия, свързани с управлението, представителството и контрола на институцията.

(9) В изпълнение на своите правомощия директорът издава заповеди.

(10) Административните актове на директорите на професионалните колежи могат да се оспорват по административен ред пред министъра на образованието и науката.

(11) Административните актове на директорите на професионалните колежи могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(12) При управлението и контрола на учебната, учебно-производствената и административно-стопанската дейност директорът може да се подпомага от един или няколко заместник-директори.

(13) Структурата и функциите на органите за управление се определят с правилника за дейността на професионалния колеж, който се утвърждава от директора, съгласувано с финансиращия орган – за държавните и общинските професионални колежи, или със съответните органи за управление на дружеството, организацията с нестопанска цел или кооперацията – за частните професионални колежи.

(14) При отсъствие на директора на държавен и общински професионален колеж за срок, по-малък от 60 календарни дни, той се замества от определен със заповед за всеки конкретен случай заместник-директор, а при невъзможност – от определен със заповед преподавател от институцията. Заповедта се издава от директора, а при невъзможност – от съответния финансиращ орган.

(15) При отсъствие на директора на държавен и общински професионален колеж за срок, по-дълъг от срока по [ал. 14](#), съответният финансиращ орган сключва трудов договор с друго лице за временно изпълняване на длъжността „директор“.

(16) При отсъствие на директора на частен професионален колеж неговият заместник се определя от съответните органи на дружеството, юридическото лице с нестопанска цел или кооперацията.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА СЪДЪРЖАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Раздел I

(Отм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Общи положения

Чл. 24. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., отм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 25. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм. и доп., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 28 от 2005 г., бр. 94 от 2005 г., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., отм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 26. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., доп., бр. 61 от 2014 г., отм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Раздел II

Професионална подготовка

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Видове професионална подготовка

(Загл. изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 27. (Изм. и доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 61 от 2014 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Професионалното образование се осъществява чрез общообразователна и професионална подготовка. То може да се допълва и чрез разширена подготовка.

(2) Професионалната подготовка осигурява постигането на държавния образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия.

(3) Професионалната подготовка в училищното образование се осъществява в двата гимназиални етапа на средната степен на образование.

(4) Професионалната подготовка обхваща компетентности, необходими за:

1. придобиване на професионална квалификация по професия от списъка по [чл. 6](#);

2. придобиване на правоспособност за определени професии, упражняването на които изисква такава, включително за регулирани професии.

(5) Професионалната подготовка за всяка професия е обща, отраслова, специфична и разширена.

(6) Професионалната подготовка за всяка професия включва теория и практика на професията.

Обща професионална подготовка

(Загл. изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 28. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм. и доп., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Общата професионална подготовка е съвкупност от компетентности в областта на здравословните и безопасни условия на труд, на икономиката и на предприемачеството.

(2) Общата професионална подготовка се придобива чрез изучаване на учебни предмети или модули и е единна за всички професионални направления.

(3) Обучението за придобиване на общата професионална подготовка се извършва в учебните часове от раздел А на учебния план – задължителните учебни часове.

Отраслова професионална подготовка

Чл. 28а. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Отрасловата професионална подготовка е съвкупност от компетентности, необходими за упражняване на професиите от съответното професионално направление.

(2) Отрасловата професионална подготовка се придобива чрез изучаване на учебни предмети или модули и е единна за всички професии от професионалното направление при отчитане на спецификата на всяка професия.

(3) Обучението за придобиване на отрасловата професионална подготовка се извършва в учебните часове от:

1. раздел Б – избираемите учебни часове от учебния план за училищното професионално образование и обучение;
2. раздел А – задължителни учебни часове от учебния план по [чл. 13г, ал. 2.](#)

Специфична професионална подготовка

Чл. 28б. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Специфичната професионална подготовка е съвкупност от компетентности, необходими за упражняване на конкретна специалност от професията.

(2) Специфичната професионална подготовка се придобива чрез изучаване на учебни предмети или модули, като отчита спецификата на всяка специалност от професията.

(3) Обучението за придобиване на специфичната професионална подготовка се извършва в учебните часове от:

1. раздел Б – избираемите учебни часове от учебния план за училищното професионално образование и обучение;
2. раздел А – задължителни учебни часове от учебния план по [чл. 13г, ал. 2.](#)

Разширена професионална подготовка

Чл. 28в. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Разширената професионална подготовка е съвкупност от компетентности, които развиват и усъвършенстват отделни компетентности от общата, отрасловата и/или специфичната професионална подготовка.

(2) Разширената професионална подготовка се придобива чрез изучаване на учебни предмети или модули, като отчита спецификата на всяка специалност от професията.

(3) Обучението за придобиване на разширена професионална подготовка се извършва в учебните часове от:

1. раздел Б – избираемите учебни часове от учебния план за училищното професионално образование и обучение;
2. раздел Б – избираемите учебни часове от учебния план по [чл. 13г, ал. 2.](#)

Раздел III

Практическо обучение

Видове практическо обучение

Чл. 29. (Доп. – ДВ., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Практическото обучение се организира като учебна практика и производствена практика и/или като обучение чрез работа по [чл. 17а, ал. 2, т. 1.](#)

(2) Учебните часове, предвидени за практическо обучение, са не по-малко от:

1. седемдесет на сто от общия брой учебни часове за изучаване на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка – за професиите с първа степен на професионална квалификация;
2. шестдесет на сто от общия брой учебни часове за изучаване на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка – за професиите с втора степен на професионална квалификация;

3. петдесет на сто от общия брой учебни часове за изучаване на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка – за професиите с трета и четвърта степен на професионална квалификация.

Места за провеждане на практическото обучение

Чл. 30. (Доп. – ДВ., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Практическото обучение се провежда във:

1. учебно-производствени бази на училищата, професионални колежи и центрове за специална образователна подкрепа;
2. учебно-производствени бази на сродни училища или центрове за професионално обучение в Република България и в чужбина;
3. предприятия на юридически и физически лица;
4. учебно-производствени бази към предприятията;
5. учебно-тренировъчни бази на училищата, спортни зали, стадиони и плувни басейни;
6. учебно-творчески бази на училищата по изкуствата, в културни институции и обекти на културно-историческото наследство.

(2) Местата за провеждане на практическото обучение по [ал. 1](#) се обзавеждат съгласно държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии.

(3) В местата за провеждане на практическото обучение се осигуряват здравословни и безопасни условия за обучение и труд.

Организация на практическото обучение

Чл. 31. (1) (Доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 92 от 2018 г.) Практическото обучение се провежда като учебно-тренировъчни, учебно-творчески, учебно-производствени и производствено-учебни дейности, както и обучение на конкретно работно място.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) За провеждане на практическото обучение в местата по [чл. 30, ал. 1, т. 2, 3, 4, 5](#) и [6](#) училищата сключват договори.

(3) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Училищата могат да организират самостоятелно и/или кооперирано с юридически или физически лица производство на продукция и услуги, като се изпълняват държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии или документацията за професионално обучение на училището или на заявителя на професионалното обучение.

(4) (Нова – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г., отм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.).

Раздел IV

Професионално образование и професионално обучение за ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания, за ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, за лица с девиантно поведение и за лица, лишени от свобода

(Загл. изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм. и доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Професионално образование и професионално обучение за ученици със специални образователни потребности

Чл. 32. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) **(1)** За учениците със специални образователни потребности се организира професионално образование и професионално обучение, съобразено със съответното им увреждане.

(2) За учениците със сензорни увреждания се организира професионално образование или професионално обучение по професии или по част от професия, обучението и упражняването на които са подходящи за здравословното им състояние.

(3) За учениците с умствена изостаналост се организира професионално обучение по част от професия или по професии за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

Професионално образование и професионално обучение за ученици с хронични заболявания

Чл. 32а. (Нов – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) За учениците с хронични заболявания и с физически увреждания се организира професионално образование или професионално обучение по професии или по част от професия, обучението и упражняването на които са подходящи за здравословното им състояние.

Професионално образование и професионално обучение за ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа

Чл. 32б. (Нов – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) За учениците от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, се осигурява професионално образование и професионално обучение.

Професионално образование и професионално обучение на ученици с девиантно поведение в социално-педагогическите интернати и във възпитателните училища интернати

(Загл. доп. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.)

Чл. 32в. (Нов – ДВ., бр. 103 от 2002 г., доп., бр. 61 от 2014 г.) За учениците с девиантно поведение в социално-педагогическите интернати и във възпитателните училища интернати се организира професионално образование или професионално обучение по професия или по част от професия.

Професионално образование и професионално обучение на лица, лишени от свобода

Чл. 32г. (Нов – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** За учениците в училищата в местата за лишаване от свобода се

организира професионално образование за придобиване на първа, втора или трета степен на професионална квалификация – в първи и втори гимназиален етап на средното образование.

(2) За учениците в училищата по [ал. 1](#) в прогимназиалния етап на основното образование може да се организира и професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професия, включена в списъка по [чл. 6](#) за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

(3) Обучението по [ал. 2](#) се осъществява в учебните часове, предвидени за изучаване на учебния предмет Технологии и предприемачество в съответния рамков учебен план.

(4) За лишените от свобода на възраст над 16 години, които нямат статут на ученици в училищата по [ал. 1](#), може да се организира професионално обучение за придобиване на степен на професионална квалификация или на квалификация по част от професия.

Организация на професионалното образование и професионалното обучение

Чл. 32д. (Нов – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) (1) (Изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) Професиите по [чл. 32](#) и [32а](#) се определят от Министерството на образованието и науката и от Министерството на здравеопазването, по [чл. 32б](#) и [32в](#) – от Министерството на образованието и науката, а по [чл. 32г](#) – от Министерството на образованието и науката и Министерството на правосъдието.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) В професионалните гимназии се приемат в паралелка до 5 ученици със сензорни увреждания, с хронични заболявания и/или с физически увреждания, както и ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа.

Раздел V

(Нов – ДВ., бр. 61 от 2014 г.)

Кредити в професионалното образование и в професионалното обучение

Натрупване и трансфер на кредити в професионалното образование и в професионалното обучение

Чл. 32е. (Нов – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) (1) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Професионална квалификация по професия се придобива, когато след оценяване или валидиране се установи, че са постигнати всички единици резултати от учене, включени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия.

(2) Могат да се оценяват или валидират отделни единици резултати от учене, определени в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по съответната професия, за което се присъждат кредити.

(3) Кредитът е измерител на постигната единица резултати от учене от държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по съответната професия.

(4) Кредитите се присъждат от институциите по [чл. 9, ал. 1](#) и се удостоверяват с документ по образец, утвърден от министъра на образованието и науката.

(5) Кредити могат да се натрупват с цел придобиване на професионална квалификация по професия и/или да се прехвърлят за придобиване на професионална квалификация по друга професия от същото професионално направление.

(6) Кредити, присъдени на единици резултати от учене по обща професионална подготовка, могат да се пренасят и натрупват за придобиване на професионална квалификация по всички професии от списъка на професиите по [чл. 6, ал. 1](#).

(7) Условията и редът за присъждане, натрупване и трансфер на кредити се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

ГЛАВА ПЕТА ЗАВЪРШВАНЕ, УДОСТОВЕРЯВАНЕ И ПРИЗНАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ

(Загл. изм. – ДВ., бр. 77 от 2005 г.)

Завършване на професионалното образование и професионалното обучение

Чл. 33. (Изм. и доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Професионалното образование се придобива след успешно полагане на:

1. задължителен държавен зрелостен изпит по учебния предмет Български език и литература съгласно Закона за предучилищното и училищното образование, и

2. задължителен държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията.

(2) Професионалното обучение по рамковите програми А, Б и Г се завършва с полагане на държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията.

(3) Професионалното обучение по рамковите програми Д и Е се завършва с полагане на изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията. Когато се придобива степен на професионална квалификация по рамкови програми Е, изпитът е държавен и е по теория и практика на професията.

Организация и съдържание на изпита за придобиване на професионална квалификация

Чл. 34. (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Организацията и провеждането на изпитите по [чл. 33, ал. 1, т. 2, ал. 2](#) и [3](#) за придобиване на професионална квалификация се уреждат с наредба на министъра на образованието и науката, а съдържанието им – съгласно държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии.

(2) Изпитът за придобиване на професионална квалификация по [ал. 1](#) се провежда в две части: част по теория на професията и част по практика на професията.

(3) (Нова – ДВ., бр. 17 от 2020 г.) Изпитът по чл. 33, ал. 1, т. 2 за придобиване на трета степен на професионална квалификация при заявено желание от ученика може да се провежда и чрез защита на дипломен проект.

Комисии за провеждане на изпита за придобиване на професионална квалификация

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 35. (1) (Доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм. и доп., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 92 от 2018 г., доп., бр. 17 от 2020 г.) В състава на комисиите за провеждане на изпита с равни квоти се включват представители на обучаващата институция, на работодателите и на работниците и служителите, за училищата със споразумение по чл. 28, ал. 3 от Закона за предучилищното и училищното образование – и представители на съответните висши училища, за училищата по изкуствата – и представители на съответните висши училища по изкуствата и/или на културни институти, а за спортните училища – и представители на висши училища, обучаващи спортни специалисти и на лицензираните спортни организации. За обучението чрез работа (дуална система на обучение) в състава на комисиите се включва и представител на работодателите по [чл. 17а, ал. 1](#).

(2) Представителите на обучаващата институция са учители или други лица, извършващи професионална подготовка.

(3) Представителите на работодателите са с квалификация от съответната професионална област, а на работниците и служителите – с квалификация и трудов стаж не по-малко от четири години по съответната професия.

(4) Комисиите за провеждане на изпит се назначават от ръководителя на обучаващата институция.

(5) (Доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) В случай че организациите на работодателите или на работниците и служителите, както и на висшите училища и/или съответно на културни институти и спортните организации не предложат свои представители за включване в състава на изпитните комисии, ръководителят на обучаващата институция допълва състава на комисията с определени от него членове.

Държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 36. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) (1) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Държавният изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията, се провежда по национална изпитна програма в съответствие с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 28 от 2005 г., бр. 94 от 2005 г., изм. и доп., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., изм., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) Националните изпитни програми се утвърждават от министъра на образованието и

науката, за училищата по изкуствата – от министъра на културата, а за спортните училища – от министъра на младежта и спорта.

(3) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) В съответствие със съдържанието на националната изпитна програма държавният изпит в частта по практика на професията се провежда по индивидуални задания.

(4) (Нова – ДВ., бр. 17 от 2020 г.) Държавният изпит за придобиване на професионална квалификация чрез защита на дипломен проект се провежда пред съответната комисия по [чл. 35, ал. 1](#). Дипломният проект се изготвя по индивидуално задание и е теоретико-практическа разработка, в която се прилагат придобитите знания, умения и компетентности по специалност от професията.

Изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното обучение

(Загл. изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 37. (1) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Изпитът за придобиване на степен на професионална квалификация се провежда съгласно [чл. 36](#).

(2) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Изпитът за придобиване на квалификация по част от професията, както и за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се провежда като писмен изпит по теория и индивидуално задание по практика, определени от обучаващата институция след съгласуване с представителите на работодателите и на работниците и служителите.

Удостоверяване на професионалното образование и на професионалното обучение

Чл. 38. (1) Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация;
3. (доп. – ДВ., бр. 77 от 2005 г.) свидетелство за правоспособност, издавано за професии, упражняването на които изисква правоспособност, включително и за упражняване на регулирани професии.

(2) Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) удостоверение за завършен първи гимназиален етап или документ за завършен клас от втория гимназиален етап на средното образование, а за учениците със специални образователни потребности – удостоверение за завършен X, XI или XII клас;

2. свидетелство за професионална квалификация;

3. (доп. – ДВ., бр. 77 от 2005 г.) свидетелство за правоспособност, издавано за професии, упражняването на които изисква правоспособност, включително и за упражняване на регулирани професии.

(3) За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

(4) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Съдържанието на документите по [ал. 1](#), [2](#) и [3](#) се определя съгласно държавния образователен стандарт за информацията и документите.

(5) (Изм. – ДВ., бр. 77 от 2005 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) Условието и редът за издаване на свидетелство за правоспособност се определят с наредби на министъра на образованието и науката, освен ако в закон е предвидено друго.

(6) (Нова – ДВ., бр. 77 от 2005 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нова, бр. 61 от 2014 г.) Придобилият свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за професионално обучение по свое желание може да получи Европейско приложение.

Право за издаване на документи за професионална квалификация

Чл. 39. (1) (Доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 50 от 2010 г., в сила от учебната 2011-2012 г., предишен текст на чл. 39, изм., бр. 61 от 2014 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Право за издаване на документи за професионална квалификация по [чл. 38](#) имат професионалните гимназии, училищата по изкуствата, спортните училища, професионалните колежи и центровете за професионално обучение. Право за издаване на документи за професионална квалификация имат и училищата по [чл. 9, ал. 1, т. 3, 4, 5 и 6](#).

(2) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Право за издаване на документи за професионална квалификация по по [чл. 38, ал. 2, т. 2 и 3](#) и [ал. 3](#) имат и центровете за професионално обучение, създадени към органите, организациите и другите юридически лица по [чл. 9, ал. 6](#).

(3) (Нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Когато професионалното обучение се извършва от център за специална образователна подкрепа, право за издаване на свидетелство за придобита първа степен на професионална квалификация или удостоверение за придобита квалификация по част от професия има училището, от което е насочен ученикът, при условията и по реда на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Валидиране на професионални знания, умения и компетентности

Чл. 40. (Изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) (1) (Изм. – ДВ., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) Валидирането на професионални знания, умения и компетентности е установяване и признаване на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или информално учене, и на съответствието им с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(2) Право да извършват валидиране на професионални знания, умения и компетентности имат институциите по [чл. 9, ал. 1, т. 1 и 2](#).

(3) Право на валидиране на професионалните им знания, умения и компетентности имат лица, които притежават образователно равнище:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) за първа, втора и трета степен – необходимото образователно равнище по [чл. 8, ал. 6](#) за съответната степен на професионална квалификация;

2. за четвърта степен – завършено средно образование;

3. за квалификация по част от професия – необходимото образователно равнище по [чл. 8, ал. 4](#) за съответната професионална квалификация.

(4) Установяването на придобити професионални знания, умения и компетентности се извършва чрез:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) предварително съпоставяне на заявените от лицето професионални знания, умения и компетентности с резултатите от ученето, включени в съответния държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия;

2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) полагане на изпит по теория и практика на професията.

(5) След предварителното съпоставяне по [ал. 4, т. 1](#) лицето може да бъде насочено към допълнително обучение или да бъде допуснато до полагане на изпит по [ал. 4, т. 2](#).

(6) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) За признаване на степен на професионална квалификация изпитът по [ал. 4, т. 2](#) е държавен и се организира в съответствие с [чл. 36](#), а за признаване на професионална квалификация по част от професия изпитът по [ал. 4, т. 2](#) се организира в съответствие с [чл. 37, ал. 2](#).

(7) На лицата, успешно положили изпитите по [ал. 4, т. 2](#), се издават следните документи:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) свидетелство за валидиране на професионална квалификация – когато са установени всички единици резултати от ученето, включени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия;

2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) удостоверение за валидиране на професионална квалификация по част от професия – когато са установени част от единиците резултати от учене, включени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия.

(8) Лицата, получили свидетелството по [ал. 7, т. 1](#), ползват правата на лицата, получили свидетелство за професионална квалификация по [чл. 38, ал. 2, т. 2](#), а лицата, получили удостоверението по [ал. 7, т. 2](#), ползват правата на лицата, получили удостоверение за професионално обучение по [чл. 38, ал. 3](#).

(9) (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Съдържанието на документите по [ал. 7](#) се определя с държавния образователен стандарт за информацията и документите.

(10) Условието и редът за валидиране на професионални знания, умения и компетентности се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

(11) За разходи за установяване, документиране, оценяване и признаване на опита на лицата, както и за провеждане на изпитите за придобиване на професионална квалификация, направени от институциите по [чл. 9, ал. 1, т. 1](#) и [2](#), се заплащат суми в размер, определен от тези институции, като сумите не могат да надвишават действителния размер на разходите.

(12) Сумите по [ал. 11](#) не се събират, когато дейностите се финансират със средства от програми и проекти, финансирани със средства от европейските структурни фондове.

Полагане на печат с изображение на държавния герб

Чл. 40а. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Печат с изображение на държавния герб се полага върху свидетелството за професионална квалификация и свидетелството за валидиране на професионална квалификация, издавани от училищата, от професионалните колежи и от държавните и общинските центрове за професионално обучение, както и върху приложенията и дубликатите на тези документи.

(2) Печатът с изображение на държавния герб се полага от държавните и общинските училища, от държавните и общинските професионални колежи и от държавните и общинските центрове за професионално обучение.

(3) Печатът с изображение на държавния герб върху документите, издавани от частните и духовните училища, се полага в съответните регионални управления на образованието.

(4) Печатът с изображение на държавния герб върху документите, издавани от частните професионални колежи, се полага в Министерството на образованието и науката при условия и по ред, определени в наредбата по [чл. 17в, ал. 2](#).

Полагане на обикновен собствен печат

Чл. 40б. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Върху свидетелствата за професионална квалификация, свидетелствата за валидиране на професионална квалификация, както и върху приложенията и дубликатите на тези документи частните центрове за професионално обучение, българските центрове с чуждестранно участие и чуждестранните центрове за професионално обучение полагат обикновен собствен кръгъл печат.

(2) Документите по [ал. 1](#), издавани от частните центрове за професионално обучение, се включват в регистъра по [чл. 42, т. 11](#) след проверка в информационната система на Националната агенция за професионално образование и обучение, ако обучението или валидирането е извършено при спазване на изискванията на този закон и на съответния държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия.

(3) Документите по [ал. 1](#) не се включват в регистъра по [чл. 42, т. 11](#), когато се установят съществени нарушения на този закон и на съответния държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия, за което Националната агенция за професионално образование и обучение писмено уведомява центъра за професионално обучение.

ГЛАВА ШЕСТА

УПРАВЛЕНИЕ НА СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I

Национална агенция за професионално образование и обучение

Статут на Националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 41. (1) Към Министерския съвет се създава Национална агенция за професионално образование и обучение като юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., доп., бр. 92 от 2018 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение е държавен орган за лицензиране на дейности в системата на професионалното образование и обучение за осъществяване на контрол и оценка на качеството на дейността на лицензираните институции, както и за координация на институциите, имащи отношение към професионалното ориентиране, обучение и образование.

(3) (Доп. – ДВ., бр. 92 от 2018 г., изм., бр. 100 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение осъществява дейността си в съответствие с този закон и по правилник, утвърден от Министерския съвет.

Функции на Националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 42. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение:

1. (отм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.);
2. (доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) издава и отнема лицензии за професионално обучение и професионално ориентиране, както и издава дубликати на лицензии, когато оригиналните са изгубени, унищожени или са станали негодни за ползване, по ред, определен в правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение;
  - 2а. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г., изм., бр. 61 от 2014 г.) осъществява контрол на дейността и оценка на качеството на обучението в лицензираните институции в системата на професионалното обучение;
3. (изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) разработва и предлага на министъра на образованието и науката:
  - а) списъка на професиите за професионално образование и обучение;
  - б) (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;
4. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) участва в разработването на наредбите по [чл. 17в, ал. 2](#) и [чл. 34, ал. 1](#);
5. (доп. – ДВ., бр. 77 от 2005 г., отм., бр. 36 от 2009 г.);
6. (изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) въз основа на анализ на дейността на централните за професионално обучение и централните за информация и професионално ориентиране прави предложения за усъвършенстване на системата на професионалното образование и обучение;
7. възлага провеждането и внедряването на научни изследвания в областта на професионалното образование, обучение и ориентиране;
8. координира дейностите по разработване на стратегии за развитие и усъвършенстване на професионалното образование и обучение;

9. съдейства за международното признаване на документите за професионално образование и професионално обучение;

10. (доп. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) създава и поддържа регистър на центровете за професионално обучение и на центровете за информация и професионално ориентиране и за издадените и отнетите лицензии;

11. (отм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г., нова, бр. 61 от 2014 г.) създава и поддържа регистър на документите по [чл. 38](#) и [чл. 40](#), издадени от центровете за професионално обучение;

12. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) определя индикатори за предоставяне на годишната информация по [чл. 22, ал. 8](#);

13. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) разработва и утвърждава формуляри и образци на документи за лицензиране;

14. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) методически подпомага центровете за професионално обучение, които извършват валидиране на професионални знания, умения и компетентности в системата на професионалното образование и обучение.

Органи за управление и изпълнителни органи

Чл. 43. (1) Органите за управление на Националната агенция за професионално образование и обучение са управителният съвет и неговият председател.

(2) Управителният съвет създава експертни комисии за изпълнение на своите функции.

Състав на управителния съвет

Чл. 44. (1) Управителният съвет се състои от председател и 24 членове, от които:

1. осем представители на министерства;
2. осем представители на организациите на работодателите;
3. осем представители на организациите на работниците и служителите на национално равнище.

(2) Представителите по [ал. 1](#) се определят по реда, предвиден в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(3) (Изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) Министър-председателят назначава председател на управителния съвет по предложение на министъра на образованието и науката.

(4) Председателят на управителния съвет е с висше образование и поне пет години стаж в системата на професионалното образование и обучение.

(5) (Нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) Не може да бъде председател на Националната агенция за професионално образование и обучение лице, което:

1. заема друга държавна длъжност;
2. упражнява търговска дейност или е управител, търговски посредник, ликвидатор или синдик;
3. е член на орган на управление или контрол на юридическо лице с нестопанска цел, търговско дружество или кооперация с изключение на дружества с държавно или общинско участие в капитала или на юридически лица, създадени със закон, за което не получава възнаграждение;

4. упражнява свободна професия с изключение на научна или преподавателска дейност или упражняване на авторски и сродни права.

Мандат на управителния съвет

Чл. 45. (1) Мандатът на председателя и на членовете на управителния съвет е четиригодишен. Едно лице не може да бъде член на управителния съвет за повече от два последователни мандата.

(2) Половината от членовете на управителния съвет се обновява по квоти на всеки две години.

(3) Член на управителния съвет се освобождава преди изтичането на мандата:

1. по писмено предложение на институциите по [чл. 44, ал. 1](#);
2. при системно неизпълнение на задълженията си;
3. при фактическа невъзможност да изпълнява длъжността, продължила повече от шест месеца;
4. по негово писмено искане.

(4) Решението за освобождаване по [ал. 3, т. 2](#) и [3](#) се взема с обикновено мнозинство от списъчния състав на съвета.

(5) Попълването на управителния съвет с нов член се извършва по реда, предвиден в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(6) Определените нови членове по [ал. 5](#) имат мандат до края на мандата на освободения член.

(7) (Нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) Председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение се освобождава преди изтичането на мандата:

1. при системно неизпълнение на задълженията;
2. при фактическа невъзможност да изпълнява длъжността, продължила повече от 6 месеца;
3. по негово писмено искане;
4. при възникване на някое от обстоятелствата по [чл. 44, ал. 5](#);
5. (изм. – ДВ., бр. 97 от 2010 г., в сила от 10.12.2010 г., бр. 7 от 2018 г.) при влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Организация на дейността на управителния съвет

Чл. 46. (1) (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Управителният съвет провежда своите заседания най-малко веднъж на три месеца. Неговите заседания са редовни, ако присъстват поне една втора от членовете му.

(2) Управителният съвет взема решение с явно гласуване и обикновено мнозинство от списъчния състав на съвета.

Функции на управителния съвет

Чл. 47. Управителният съвет:

1. (отм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.);

2. (отм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.);

2а. (нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) изготвя реда за разработването и поддържането на списъка по [чл. 6, ал. 1](#), както и критериите и сроковете за неговото актуализиране и ги предлага на министъра на образованието и науката за утвърждаване;

3. създава експертни комисии по професионални направления и експертна комисия по професионалното ориентиране и определя техния състав и задачи;

4. (изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 36 от 2009 г.) приема индикатори за предоставяне на годишната информация по [чл. 22, ал. 8](#);

5. (изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 36 от 2009 г., бр. 61 от 2014 г.) изготвя конкретни изисквания по [чл. 49а, ал. 2](#) за издаване на лицензия и одобрява формуляри и образци на документи за лицензиране;

6. (изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) прави предложение пред Министерството на образованието и науката за развитие и усъвършенстване на системата на професионално образование и обучение;

7. (изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г., доп., бр. 61 от 2014 г.) одобрява проект на правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение както и предложения за неговото изменение или допълнение.

Председател на управителния съвет

Чл. 48. (1) Председателят на управителния съвет е и председател на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(2) Председателят на управителния съвет:

1. представлява Националната агенция за професионално образование и обучение;

2. ръководи дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение;

3. свиква и ръководи заседанията на управителния съвет;

4. (изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) предлага на министъра на образованието и науката:

а) Списъка на професиите за професионално образование и обучение;

б) (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) проекти на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;

5. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) утвърждава формулярите и образците на документите за лицензиране след одобряването им от управителния съвет;

6. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) издава или отказва издаването на лицензии за извършване и удостоверяване на професионално обучение или за извършване на информиране и професионално ориентиране въз основа на доклади на експертните комисии;

7. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) отнема издадените лицензии в случаите и по реда, определени в този закон, въз основа на доклади на експертните комисии;

8. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) утвърждава индикаторите за предоставяне на годишната информация по [чл. 22, ал. 8](#);

9. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г., изм., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) предлага на министъра на образованието и науката за внасяне в Министерския съвет

проект на правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение;

10. (нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) назначава държавните служители и сключва, изменя и прекратява трудовите правоотношения със служителите на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(3) (Нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) При изпълнение на своите правомощия председателят на управителния съвет издава заповеди.

Експертни комисии

Чл. 49. (1) Експертните комисии се създават по професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, както и по професионалното ориентиране.

(2) Експертната комисия се състои от 9 членове, от които:

1. (изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) по един представител от Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика и на съответното отраслово министерство;

2. трима представители на организации на работодателите от съответния отрасъл;

3. трима от браншовите синдикални организации на работниците и служителите от съответния отрасъл.

(3) Експертните комисии:

1. (изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 36 от 2009 г.) изготвят доклади до председателя на Националната агенция за професионално образование и обучение с предложения за издаване, отказ или отнемане на лицензии на центрове за професионално обучение и на центрове за информация и професионално ориентиране;

2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) участват в разработването и актуализирането на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии от съответното професионално направление;

3. участват в разработването и актуализирането на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;

4. (отм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.);

5. (отм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.).

(4) Редът за определяне на представителите по [ал. 2](#) и организацията на дейностите на експертните комисии се уреждат в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Лицензия

Чл. 49а. (Нов – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 30 от 2006 г., бр. 36 от 2009 г.)
(1) Лицензията дава право за извършване и удостоверяване на професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация или за извършване на информиране и професионално ориентиране.

(2) Лицензия се издава на лицата по [чл. 22, ал. 2-5](#), когато заявената от тях дейност отговаря на държавното образователно изискване за придобиване на

квалификация по съответната професия или на изискванията за извършване на информиране и професионално ориентиране относно:

1. осигуряване на качествено и ефективно провеждане на професионалното обучение и/или информиране и професионално ориентиране, включително чрез вътрешна система за оценяване и поддържане на качеството;

2. ресурсно осигуряване – материални и човешки ресурси, с които се гарантира качествено провеждане на професионалното обучение и/или информиране и професионално ориентиране.

(3) За удостоверяване на изискванията по [ал. 2](#) към заявлението по [чл. 49б, ал. 1](#) се прилагат документи, определени в правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(4) Лицензията съдържа:

1. (изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) името и седалището на едноличния търговец или на юридическото лице, получили лицензията; единен идентификационен код – за търговците, или код по БУЛСТАТ – за лицата, които не са търговци;

2. (изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) наименование на центъра за професионално обучение или на центъра за информация и професионално ориентиране;

3. предмет на лицензията;

3а. (нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) условия на лицензията;

4. (доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) професиите и специалностите, за които е издадена лицензията за извършване и удостоверяване на професионално обучение, като професиите и специалностите (наименование, код, степен на професионална квалификация) се описват в приложение към лицензията;

4а. (нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) номер на лицензията и номер на заповедта на председателя на агенцията, с която е издадена лицензията;

5. (доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) дата на издаване на лицензията, подпис на председателя на агенцията и печат на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(5) (Отм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.).

Ред за издаване и изменение на лицензията

(Загл. изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.)

Чл. 49б. (Нов – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) (1) Лицензията се издава по подадено писмено заявление на лицата по [чл. 22, ал. 2-5](#).

(2) Към заявлението по [ал. 1](#) се прилагат:

1. формуляр по образец;

2. (изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) удостоверение, издадено от съответния съд по регистрацията, удостоверяващо актуалното състояние на заявителя – за юридически лица, които не са търговци;

3. (отм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.);

4. (отм. – ДВ., бр. 103 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г.);

5. правилник за устройството и дейността на центъра;

6. документация за професионално обучение – учебни планове и учебни програми за обучение по професиите, съгласно [чл. 13](#);

7. документи за собственост или други документи, доказващи наличието на материално-техническа база, в която ще се извършва професионално обучение или дейността по професионално ориентиране;

8. документи, издадени от компетентните органи, за съответствието на материалната база със здравните изисквания и с изискванията за пожарна и аварийна безопасност;

9. справка за преподавателския състав, към която се прилагат и копия от документите за завършено образование и професионална квалификация и декларации за съгласие;

10. документ за платена такса.

(3) За издаване на лицензия на чуждестранни юридически лица по [чл. 22, ал. 5](#) освен документите по [ал. 2, т. 1, 4, 6-10](#) към заявлението се прилагат и документи за идентификация на юридическото лице съгласно законодателството на държавата, в която е регистрирано. Когато документите са на чужд език, те се представят заедно със заверен превод на български език.

(4) До три месеца от постъпването на документите по [ал. 2](#) председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение издава или отказва да издаде лицензията въз основа на докладите на съответните експертни комисии.

(5) (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) След подаване на заявлението по [ал. 1](#) се извършва проверка на редовността на подадените заявления и документи.

(6) (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) При констатиране на нередовности заявителят се уведомява, като за тяхното отстраняване му се дава едномесечен срок от получаване на уведомлението. Срокът за произнасяне по [ал. 4](#) спира да тече до отстраняването на несъответствията от заявителя или до изтичането на едномесечния срок.

(7) (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) При положителен резултат от проверката по [ал. 5](#) се прави оценка за възможността на заявителя да извършва обучение за всяка от професиите, посочени в заявлението, относно съответствието на:

1. представените учебни планове и учебни програми с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия;

2. представените учебни планове и учебни програми с изискванията на [чл. 13г](#) и [чл. 13д, ал. 4 и 5](#);

3. материално-техническата база, заявена за обучението с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия; проверка на място се прави, ако базата не е проверявана или не е вписана в публичен регистър на обектите с обществено предназначение;

4. преподавателския състав с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия.

(8) (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение отказва издаването на лицензия, когато:

1. не са представени всички документи по [ал. 2](#) или [3](#), представените документи са непълни или не са в определения вид или форма или нередовностите не са били отстранени в срок;

2. е констатирано несъответствие по една или повече професии при оценката по [ал. 7](#).

(9) Отказът за издаване на лицензия може да се обжалва при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(10) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Въз основа на писмено заявление в издадената лицензия може да бъдат извършвани промени, свързани със:

1. изменение на наименованието на центъра за професионално обучение или на центъра за информиране и професионално ориентиране;

2. добавяне на нови професии и специалности или отпадане на професии и специалности.

(11) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Лицата, на които е издадена лицензия, може да подават писмено заявление за добавяне на нови професии и специалности, като към него се прилагат:

1. формуляр по образец;

2. документация за професионално обучение – учебни планове и учебни програми за обучение по професиите, съгласно [чл. 13](#);

3. документи за собственост или други документи, доказващи наличието на материално-техническа база, в която ще се извършва професионално обучение;

4. документи, издадени от компетентните органи, за съответствието на материалната база със здравните изисквания и с изискванията за пожарна и аварийна безопасност, или доказателство, че материалната база е вписана в публичен регистър на обектите с обществено предназначение;

5. справка за преподавателския състав, към която се прилагат и копия от документите за завършено образование и професионална квалификация и декларации за съгласие.

(12) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Изменението на лицензията с допълване на нови професии/специалности се удостоверява с приложение към лицензията, което съдържа посочените в [чл. 49а, ал. 4](#) данни.

(13) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Професия и специалност се заличават от издадената лицензия, когато:

1. настъпят промени в наименованията и кодовете на професиите или специалностите в Списъка на професиите за професионално образование и обучение;

2. центровете за професионално обучение не са извършвали обучение повече от 5 последователни години по включена в лицензията професия.

(14) (Изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г., предишна ал. 10, бр. 92 от 2018 г.) Условията и редът за издаване на лицензията по [ал. 1](#), както и изискванията по [чл. 49а, ал. 2](#) се конкретизират в правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(15) (Нова – ДВ., бр. 103 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г., предишна ал. 11, бр. 92 от 2018 г.) Обстоятелствата относно съдимостта на българските лица, представляващи и управляващи центровете за професионално обучение или за информация и професионално ориентиране, се установяват служебно от Националната агенция за професионално образование и обучение. Чуждите граждани представят свидетелство за съдимост или аналогичен документ.

(16) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Подаването на заявления за лицензиране, лицензираните професии или специалности, както и отпадналите професии и специалности от лицензията се отразяват в информационната система на Националната агенция за професионално образование и обучение и в публичните регистри по [чл. 42, т. 10](#).

Последващ контрол

Чл. 49в. (Нов – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) (1) (Доп. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение осъществява последващ контрол относно изпълнението на изискванията по [чл. 49а, ал. 2](#) и представяне на информацията по [чл. 22, ал. 8](#) от центровете за професионално обучение и от центровете за информиране и професионално ориентиране. Контролът е текущ и периодичен и се извършва при условия и по ред, определени в този закон и в правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(2) Контролът по спазване на изискванията на този закон и за извършване на дейностите по професионално обучение или професионално ориентиране в съответствие с условията на получената лицензия се осъществява от длъжностни лица на Националната агенция за професионално образование и обучение, определени със заповед на нейния председател.

(3) За осъществения контрол по [ал. 1](#) и [2](#) се съставя констативен протокол, който съдържа препоръки и срок за изпълнението им.

(4) При установени нарушения по реда на [ал. 2](#) председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение издава мотивирана заповед за временно или за окончателно отнемане на издадената лицензия по [чл. 49а, ал. 1](#) при условията и по реда на този закон.

Прекратяване и отнемане на лицензията

Чл. 49г. (Нов – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) (1) Издадената лицензия е безсрочна.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Правата по лицензията се прекратяват със:

1. прекратяване дейността на юридическото лице или на едноличния търговец;
2. отнемането на лицензията;
3. писмено искане на притежателя на лицензията.

(3) Лицензията се отнема временно за срок от три до 12 месеца, когато съответният център:

1. допусне нарушение на изискванията на този закон;
2. извършва професионално обучение или професионално ориентиране в нарушение на условията на получената лицензия;
3. не представя в Националната агенция за професионално образование и обучение информацията по [чл. 22, ал. 8](#);
4. откаже достъп или съдействие за извършване на проверка на длъжностните лица по [чл. 49в, ал. 2](#).

(4) В случаите, когато бъдат установени нарушения по [ал. 3](#), издадената лицензия за професионално обучение или професионално ориентиране се отнема временно, когато те не бъдат отстранени в срока по [чл. 49в, ал. 3](#).

(5) (Изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) След изтичането на срока на отнемането по [ал. 3](#) правата по отнетата лицензия се възстановяват, ако съответният център е отстранил нарушението.

(6) Лицензията се отнема окончателно, когато съответният център:

1. не е започнал да осъществява разрешената дейност не по-късно от 12 месеца от издаването на лицензията;

2. преустанови извършването на разрешената дейност за повече от 12 месеца;

3. извършва съществени нарушения на изискванията на този закон;

4. извършва професионално обучение или професионално ориентиране при съществено нарушение на условията на получената лицензия;

5. не отстрани констатираните нарушения по [ал. 3](#) в определения по [чл. 49в, ал. 3](#) срок;

6. допусне повторно нарушение по [ал. 3](#);

7. е представил неверни данни, въз основа на които е издадена лицензията.

(7) В заповедта за окончателно отнемане на лицензията се определя срок, в който лицето не може да се кандидатира за нова лицензия и който не може да бъде по-малък от една година.

(8) Лицензията се отнема със заповед на председателя на Националната агенция за професионално образование и обучение въз основа на доклади на експертните комисии и на констативните протоколи по [чл. 49в, ал. 3](#) в случаите по [ал. 3, т. 1](#) и [2](#) и по [ал. 6, т. 3-б](#).

(9) Лицето, представляващо съответния център за професионално обучение или центъра за информиране или професионално ориентиране, на който е отнета временно или окончателно лицензията по [чл. 49а, ал. 1](#), е длъжно в 7-дневен срок от уведомяването за издадената заповед по [ал. 8](#) да преустанови извършваната дейност и да върне в Националната агенция за професионално образование и обучение издадената лицензия, за което се съставя протокол.

(10) Заповедта за отнемане на лицензията може да се обжалва при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Съхраняване на документацията на центровете за професионално обучение, които са преустановили дейността си

(Загл. ново – ДВ., бр. 92 от 2018 г.)

Чл. 49д. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) В случаите, когато центърът за професионално обучение е преустановил дейността си поради прекратяване или отнемане на лицензията по реда на този закон, цялата документация, издадена във връзка с осъществяване и удостоверяване на професионално обучение, се предава и съхранява по ред, определен в наредбата по [чл. 17в, ал. 2](#).

Промени на професиите в лицензията

Чл. 49е. (Нов – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) (1) Центровете за професионално обучение нямат право да провеждат обучение по професии/специалности от лицензията, които са били изменени или заличени от Списъка на професиите за

професионално образование и обучение след придобиване на правата по лицензията.

(2) След настъпване на промените по [ал. 1](#) в срок до една година центърът за професионално обучение има право да подаде заявление по [чл. 49б, ал. 11](#) за включване на друга професия от същото професионално направление на мястото на изменената или на заличената професия.

(3) За заявлението и дейностите по [ал. 2](#) центърът за професионално обучение не дължи таксата по [чл. 60, ал. 2](#).

Информационна дейност на Националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 50. (1) (Нова – ДВ., бр. 36 от 2009 г., доп., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение поддържа публичен регистър на издадените, временно или окончателно отнетите лицензии на центрoвете за професионално обучение и на центрoвете за информиране и професионално ориентиране на интернет страницата си, както и на лицата, подали заявление за издаване на лицензия.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., предишен текст на чл. 50, бр. 36 от 2009 г., изм., бр. 61 от 2014 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение на интернет страницата си:

1. (доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) поддържа регистър за издадените от центрoвете за професионално обучение документи по [чл. 39](#) и [40](#);

2. публикува изискванията, процедурите, формулярите и образците на документи, необходими за лицензиране, както и реда за осъществяване на последващ контрол на центрoвете за професионално обучение и на центрoвете за информация и професионално ориентиране;

3. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., доп., бр. 92 от 2018 г.) публикува Списък на професиите за професионално образование и обучение, както и Списък на защитените от държавата специалности от професии и Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда;

4. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) публикува държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии.

(3) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение поддържа информационна система, в която центрoвете за професионално обучение въвеждат информация, необходима за:

1. поддържане на регистрите по [чл. 42, т. 10](#) и [11](#);

2. обобщаване на информацията по [чл. 22, ал. 8](#);

3. осъществяване на дейностите на Националната агенция за професионално образование и обучение по [чл. 49б](#) и [49в](#).

(4) (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) Информацията, свързана с провежданото професионално обучение, се въвежда от центрoвете за професионално обучение в информационната система по [ал. 3](#) в срок до 10 дни от момента на нейното възникване.

Раздел II

Функции на министерствата, общините и на социалните партньори, отнасящи се до професионалното образование и обучение

Функции на Министерството на образованието и науката

(Загл. изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.)

Чл. 51. (1) (Изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.)
Министърът на образованието и науката провежда държавната политика в областта на професионалното образование и обучение, като:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) приема държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;

2. утвърждава Списъка на професиите за професионално образование и обучение;

2а. (нова – ДВ., бр. 77 от 2005 г.) предлага за приемане от Министерския съвет Списък на регулираните професии в Република България;

3. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) поддържа регистъра по [чл. 345 от Закона за предучилищното и училищното образование](#) по отношение на институциите в системата на училищното образование, които осигуряват или извършват обучение за придобиване на професионална квалификация;

3а. (нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) поддържа публичен регистър на професионалните колежи;

4. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) утвърждава със заповед държавния план-прием и допълнителния държавен план-прием за неспециализираните училища с национално значение, които осъществяват професионално образование и обучение, както и броя на местата за обучение в държавните професионални колежи и в държавните центрове за професионално обучение, за които е финансиращ орган;

5. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) осигурява условия за изпълнението на държавните образователни стандарти за системата на професионалното образование и обучение;

6. утвърждава програми за квалификация в системата на професионалното образование и обучение;

7. организира професионалното ориентиране;

8. (изм. и доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) определя самостоятелно или съвместно със съответното компетентно министерство професиите за ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания и за лица с девиантно поведение;

9. разпределя утвърдените по бюджета му финансови средства за професионално образование и обучение и контролира тяхното използване;

10. (изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) анализира качеството в системата на професионалното образование и обучение;

11. определя свои представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение;

12. (нова – ДВ., бр. 77 от 2005 г., отм., бр. 13 от 2008 г.);

13. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) предлага за приемане от Министерския съвет Списък на защитените от държавата специалности от професии и Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Регионалните управления на образованието на Министерството на образованието и науката провеждат държавната политика в областта на професионалното образование и обучение в съответния регион, като:

1. (изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) координират взаимодействието между институциите в системата на училищното образование, които осигуряват или извършват професионално обучение и/или професионално образование, с дирекциите „Регионална служба по заетостта“ и дирекциите „Бюро по труда“, с регионалните здравни инспекции, с органите на местното самоуправление и с регионалните структури на социалните партньори;

2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) утвърждават със заповед държавния план-прием и допълнителния държавен план-прием в съответствие с [Чл. 143, ал. 2, т. 1](#) и [ал. 3, т. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование](#);

3. (доп. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) участват в организирането на изпитите за придобиване на професионална квалификация в професионалните гимназии, професионалните колежи, средните, профилираните или обединените училища с паралелки за професионална подготовка.

Функции на Министерството на труда и социалната политика

Чл. 52. Министерството на труда и социалната политика участва в провеждането на държавната политика в областта на професионалното образование и обучение, като:

1. определя потребностите от професионално образование и обучение чрез анализиране на тенденциите в развитието на пазара на труда;

2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) участва в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;

3. участва в съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;

4. определя изискванията за здравословни и безопасни условия при практическото обучение и контролира изпълнението им чрез регионалните инспекции по труда;

5. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) участва в съгласуването на държавния план-прием и на допълнителния държавен план-прием за училищата с национално значение, а чрез дирекциите „Регионална служба по заетостта“ – и за останалите училища, които извършват професионално образование и професионално обучение;

5а. (нова – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) утвърждава броя на местата за обучение в държавните професионални колежи и държавните центрове за професионално обучение, за които е финансиращ орган;

6. участва в организирането на професионалното ориентиране;

7. определя свои представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение;

8. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) участва в разработването и актуализирането на Списъка на защитените от държавата специалности от професии и на Списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда и изготвя предложения за включване на професии в тях;

9. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) осигурява условия за информирането и мотивирането на работодателите и гражданите за валидиране на професионални знания, умения и компетентности;

10. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) анализира качеството в системата на професионалното обучение.

Функции на Министерството на здравеопазването

Чл. 53. Министерството на здравеопазването:

1. (изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) участва в съгласуването и актуализирането на Списъка на професиите за професионално образование и обучение и изготвя предложения за включване на професии в Списъка на защитените от държавата специалности от професии и в Списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и за тяхното актуализиране;

2. определя хроничните заболявания и физическите увреждания, които са противопоказни при професионалното образование и професионалното обучение, по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение;

3. (изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.) определя съвместно с Министерството на образованието и науката професиите, по които професионалното образование и професионалното обучение е подходящо за здравословното състояние на обучаемите с хронични заболявания и физически увреждания, със сензорни увреждания и с умствена изостаналост;

4. (изм. – ДВ., бр. 36 от 2009 г.) определя изискванията за здравословни условия при практическото обучение и здравно-физиологичните изисквания към седмичните разписания, както и контролира изпълнението им чрез органите на Държавния здравен контрол;

5. (доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) определя свои представители в управителния съвет и в експертната комисия по професионално ориентиране на Националната агенция за професионално образование и обучение;

6. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) участва със свои представители при осъществяване на контрола по [чл. 49в](#) на дейността на централите за професионално обучение, извършващи обучение по специалностите от област на образованието „Здравеопазване“ от Списъка на професиите по [чл. 6, ал. 1](#).

Функции на отрасловите министерства

Чл. 54. Отрасловите министерства:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) участват в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;

2. (изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) изготвят предложения за включване на нови професии и специалности в Списъка на професиите за професионално образование и обучение и участват в неговото разработване, съгласуване и актуализиране;

2а. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) изготвят предложения за включване на професии в Списъка на защитените от държавата специалности от професии и в Списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и за тяхното актуализиране;

3. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) утвърждават броя на местата за обучение в държавните професионални колежи и държавните центрове за професионално обучение, за които са финансиращ орган;

4. (доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) участват в съгласуването на държавния план-прием в училищата, които финансират;

5. разпределят утвърдените по бюджета им финансови средства за професионално образование и професионално обучение и контролират тяхното използване;

6. (изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.) определят свои представители в управителния съвет и в експертните комисии по професионални направления на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на общините

Чл. 55. (Доп. – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Общините участват във формирането и реализирането на политика в областта на професионалното образование и обучение на територията им по отношение на:

1. потребностите от кадри;

2. професионалното ориентиране на ученици, безработни, както и на други лица;

3. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) откриването, преобразуването, промяната и закриването на общинските професионални гимназии и професионални колежи, както и назначаването на директори на общинските професионални колежи;

4. разпределянето на утвърдените по бюджета им финансови средства за професионално образование, обучение и ориентиране и контролира тяхното използване;

5. (доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) развитието на материално-техническата база на училищата, общинските професионални колежи, центрoвете за професионално обучение и центрoвете за информация и професионално ориентиране чрез финансови средства от общинските бюджети;

6. определянето на държавния план-прием в училищата.

Функции на организациите на работодателите

Чл. 56. (1) (Предишен текст на чл. 56 – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Организациите на работодателите:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) изготвят предложения за включване на нови професии и специалности в Списъка на професиите за професионално образование и обучение и участват в неговото разработване, съгласуване и актуализиране;

2. (отм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.);

3. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) участват в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;

4. участват в организирането и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация и предлагат представители за участие в изпитните комисии;

5. определят своите представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение;

6. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) изготвят предложения за включване на професии в Списъка на защитените от държавата специалности от професии и в Списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и за тяхното актуализиране;

7. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) осигуряват условия за реализиране на партньорство между работодателите и институциите, които провеждат обучение чрез работа (дуална система на обучение);

8. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) участват в разработването на наредба за осигуряване на качеството в професионалното образование и обучение.

(2) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Освен функциите по [ал. 1](#), браншовите и отрасловите организации на работодателите:

1. участват в разработването и актуализирането на учебните планове и на учебните програми за професионално образование и обучение;

2. участват в разработването на националните изпитни програми;

3. участват в осигуряването на учебната и производствената практика на учениците и предлагат промени в организацията им;

4. (изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) осигуряват условия за провеждане на обучението по [чл. 17а, ал. 2, т. 1](#) в предприятията;

5. участват в обучение на учители и обучаващи;

6. информират членовете на своите организации относно възможностите и процедурите за валидиране на професионални знания, умения и компетентности;

7. предлагат на представителните организации на работодателите на национално ниво свои представители за експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение;

8. участват в оценката на качеството на професионалното образование и обучение.

Функции на организациите на работниците и служителите на национално равнище

Чл. 57. Организациите на работниците и служителите на национално равнище:

1. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) участват в актуализирането на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;
2. участват в разработването, актуализирането и съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
3. определят свои представители в управителния съвет и в Експертната комисия по професионалното ориентиране на Националната агенция за професионално образование и обучение;
4. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) съдействат за подобряване на качеството на практическото обучение;
5. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) информират членовете на своите организации за възможностите за валидирането на професионални знания, умения и компетентности и съдействат за неговото провеждане;
6. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) участват в разработването на наредбата по [чл. 9а, ал. 4](#) за осигуряване на качеството в професионалното образование и обучение.

Функции на браншовите синдикални организации

Чл. 58. Браншовите синдикални организации:

1. защитават интересите на обучаемите пред работодателите по въпросите на трудовите и осигурителните отношения при провеждане на практическото обучение в предприятията;
2. участват в организирането и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация и предлагат представители за участие в изпитните комисии;
3. определят свои представители в експертните комисии по професионални направления на Националната агенция за професионално образование и обучение;
4. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) съдействат за подобряване на качеството на практическото обучение;
5. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) информират членовете на организациите си за възможностите и процедурите за валидиране на професионални знания, умения и компетентности;
6. (нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) участват в оценяване на качеството на професионалното образование и обучение.

ГЛАВА СЕДМА

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ И ОРИЕНТИРАНЕ

Източници на финансиране

Чл. 59. (1) (Доп. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., изм., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Държавните и общинските училища, професионалните колежи, центрoвете за професионално обучение и центрoвете за информация и професионално ориентиране се финансират от:

1. държавния бюджет;
2. бюджетите на общините;

3. спонсорства, дарения, завещания;
4. собствени приходи;
5. национални и международни програми;
6. други източници.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 107 от 2014 г., в сила от 01.01.2015 г.) Средствата от държавния бюджет и от бюджетите на общините осигуряват финансирането на:

1. (доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) издръжката на професионалното образование и професионалното обучение в държавните и общинските училища и в държавните и общинските професионални колежи;

2. (изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) административно-финансовото обслужване на държавните и общинските центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране;

3. издръжката на професионалното ориентиране в държавните и общинските центрове за информация и професионално ориентиране;

4. (отм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.).

(3) (Отм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.).

(4) Държавните и общинските институции в системата на професионалното образование и обучение съставят бюджет.

(5) (Изм. – ДВ., бр. 107 от 2014 г., в сила от 01.01.2015 г.) Собствените приходи се използват за издръжка и за развитие на материално-техническата база.

(6) Професионалните колежи и центрове за професионално обучение събират такси за обучение от физически и юридически лица.

(7) Държавните и общинските центрове за информация и професионално ориентиране се финансират и от допълнителни дейности, определени с правилника им.

(8) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) За защитените от държавата специалности от професии се осигуряват допълнителни средства при условия и по ред, определени с акта на Министерския съвет по [чл. 6а, ал. 2](#).

(9) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) Обучението по [чл. 17а, ал. 1](#) се финансира, както следва:

1. (изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) практическото обучение по [чл. 17а, ал. 2, т. 1](#) – със средства от работодателя;

2. (изм. – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) обучението по [чл. 17а, ал. 2, т. 2](#) – със средства от държавния бюджет за държавните и общинските институции.

(10) (Нова – ДВ., бр. 61 от 2014 г.) Обучението по [ал. 9](#) може да се финансира и със средства от европейските структурни фондове.

(11) (Нова – ДВ., бр. 108 от 2018 г., в сила от 01.01.2019 г.) Духовните училища по [чл. 9, ал. 1, т. 3](#) се финансират при условията и по реда на Закона за вероизповеданията.

Финансиране на Националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 60. (Изм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г., бр. 36 от 2009 г., доп., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) **(1)** Дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение се финансира със средства от:

1. държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на образованието и науката;
2. такси;
3. договори за възлагане на разработки, свързани с дейността на агенцията;
4. издателска дейност;
5. организиране на национални и международни прояви;
6. провеждане на курсове за обучение на външни експерти и консултации на външни организации;
7. спонсорства, дарения и завещания;
8. национални и международни програми и проекти.

(2) Националната агенция за професионално образование и обучение събира такси в размер, определен в тарифа, одобрена от Министерския съвет, за:

1. проверка на редовността на подадените заявления за лицензиране и на документите към тях;
2. оценка за възможността на заявителя да извършва обучение за всяка от професиите в заявлението;
3. издаване на лицензия за професионално обучение и вписване в публичния регистър;
4. издаване на дубликат на лицензията.

Финансиране на професионално обучение на лица, навършили 16 години

(Загл. изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 61. (Изм. – ДВ., бр. 61 от 2014 г., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Професионалното обучение на лица, навършили 16 години, в държавните и общинските училища се осигурява финансово от обучаемия или друг възложител на обучението.

(2) Държавните и общинските професионални колежи и центрове за професионално обучение могат да извършват професионално обучение и извън броя на местата, определени по реда на [чл. 14б, ал. 1](#) и [2](#), което се осигурява финансово от обучаемия или от друг възложител на обучението.

(3) В случаите по [ал. 1](#) и [2](#) държавните и общинските училища, професионалните колежи и центровете за професионално обучение самостоятелно определят приема на обучението.

(4) Организацията, провеждането, материалното и финансовото осигуряване на професионалното обучение се уреждат с договор между директора на училището, професионалния колеж или центъра за професионално обучение и възложителя на обучението.

Практическо обучение в чужбина

Чл. 62. (Доп. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Практическото обучение в чужбина, организирано от държавните и общинските училища, професионални колежи и центрове за професионално обучение, се финансира от училището, колежа или центъра въз основа на сключен договор с чуждестранни институции за професионално образование и обучение.

ГЛАВА ОСМА

(Нова – ДВ., бр. 77 от 2005 г., в сила от 01.01.2007 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нова, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

ОТКРИВАНЕ, ПРЕОБРАЗУВАНЕ, ПРОМЯНА И ЗАКРИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ КОЛЕЖИ

Раздел I

(Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Откриване, преобразуване, промяна и закриване на държавните и общинските професионални колежи

Откриване, преобразуване, промяна и закриване

Чл. 63. (Изм. – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Държавните и общинските професионални колежи се откриват, променят, преобразуват и закриват със заповед на министъра на образованието и науката, която се обнародва в „Държавен вестник“.

(2) Държавните и общинските професионални колежи се преобразуват чрез вливане, сливане, отделяне или разделяне.

(3) В държавните и общинските професионални колежи може да се извършват промени, свързани със:

1. наименованието;
2. официалния адрес;
3. адреса на сградите, в които се провежда обучението и валидирането на професионални знания, умения и компетентности;
4. провеждането на обучение по нови професии и специалности;
5. финансиращия орган.

(4) Производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване, промяна и закриване на държавните и общинските професионални колежи започва по писмено предложение на финансиращия орган.

(5) За държавните професионални колежи, за които финансиращ орган е министърът на образованието и науката, производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване, промяна и закриване започва по негова инициатива.

(6) Предложението на кмета за започване на производството по [ал. 1](#) за общинските професионални колежи се внася след решение на общинския съвет.

Предложения и документи за откриване, преобразуване, промяна и закриване

Чл. 64. (Изм. – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Предложението за откриване и преобразуване на държавните и общинските професионални колежи съдържа:

1. мотиви за необходимостта от откриване или преобразуване;
2. наименование и официален адрес;
3. адрес на сградите, в които се провежда обучението;
4. информация за професиите и специалностите, по които ще се осъществява обучението;

5. необходимата учебна документация – проекти на учебни планове и на учебни програми по професиите и специалностите, по които ще се осъществява обучението, разработени в съответствие с рамкова програма Г и държавните образователни стандарти за придобиване на квалификации по професиите и специалностите, по които ще се осъществява обучението;

6. профилът и квалификацията на преподавателския състав – справка за преподавателския състав, към която се прилагат професионална автобиография, копия от документите за завършено образование и професионална квалификация на преподавателите, заверени от тях;

7. информация за материално-техническата осигуреност на обучението по професия съгласно държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията;

8. вътрешна система за осигуряване на качеството на професионалното обучение;

9. информация за броя на обучаемите лица и възможностите за пренасочването им – при преобразуване;

10. предложение за съхранение на документацията – при преобразуване;

11. документи, издадени от компетентните органи, за съответствието на материалната база с изискванията на наредбата по чл. 36, ал. 3 от Закона за здравето;

12. становище за съответствие с изискванията на правилата и нормите за пожарна безопасност или сертификат за съответствие на обект с изискванията за пожарна безопасност, издаден от органите за пожарна безопасност и защита на населението, осъществяващи държавен противопожарен контрол;

13. акт за собственост.

(2) Предложението за промяна на държавните и общинските професионални колежи съдържа:

1. мотиви за необходимостта от промяната;

2. описание на промяната – наименование, официален адрес, сграда/сгради, в които ще се извършва обучението, нови професии и специалности;

3. документите по [ал. 1, т. 11](#) – 13 – при промяна на сградата/сградите, в които се извършва обучението;

4. проекти на учебни планове и проекти на учебни програми за новите професии и специалности, разработени в съответствие с рамкова програма Г и държавните образователни стандарти за придобиване на квалификации по професиите и

специалностите, по които ще се осъществява обучението – при промяна на професиите и специалностите.

(3) Предложението за закриване на държавни и общински професионални колежи съдържа:

1. мотиви за необходимостта от закриване;
2. наименование и адрес;
3. професии и специалности, по които се осъществява обучението;
4. информация за броя на обучаемите лица и възможностите за пренасочването им;
5. информация за собствеността и предложение за разпределяне, прехвърляне и използване на сградния фонд и на материално-техническата база, както и предложение за правоприемника на активите и пасивите;
6. предложение за приемане и съхраняване на документацията;
7. акт за собственост.

(4) Предложенията за откриване, преобразуване, промяна и закриване на държавни и общински професионални колежи се внасят и се разглеждат целогодишно.

Разглеждане и оценяване на предложенията и документите за откриване, преобразуване, промяна и закриване

Чл. 65. (Изм. – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Предложенията и документите за откриване, преобразуване, промяна и закриване по [чл. 64](#) се разглеждат и оценяват за съответствие с изискванията на този закон и държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии.

(2) Не се оценяват предложения, които не съдържат всички необходими документи.

(3) По изключение, когато издаването на документ е в правомощията на друг орган, може да се разглеждат и оценяват предложения, които не съдържат този документ, ако е представен друг удостоверяващ наличие на образувано производство пред този орган.

(4) За изясняване на всички факти и обстоятелства може да се изискват от вносителя допълнителни документи.

(5) При необходимост оправомощени от министъра на образованието и науката длъжностни лица може да извършват проверки на място, както и да изискват от вносителя за сверяване оригиналите на внесените документи.

(6) Когато внесените документи за откриване, преобразуване, промяна и закриване по [чл. 64](#) не съответстват на изискванията на този закон, вносителят се уведомява за допуснатите несъответствия и за срока за отстраняването им, който не може да е по-кратък от 10 работни дни.

(7) В случаите по [ал. 3](#), когато при оценяване на внесените документи не са констатирани несъответствия с нормативните изисквания или те са отстранени по реда на [ал. 6](#), вносителят се уведомява да представи документа, чието издаване е в правомощията на друг орган.

Решение за откриване, преобразуване, промяна или закриване

Чл. 66. (Изм. – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Министърът на образованието и науката взема решение за откриване, преобразуване, промяна или закриване в едномесечен срок, като:

1. издава заповед за откриване, преобразуване, промяна или закриване;
2. отказва откриване, преобразуване, промяна или закриване.

(2) Срокът по [ал. 1](#) започва да тече от внасянето на документите, а в случаите на [чл. 65, ал. 6](#) – от датата на отстраняване на недостатъците или от изтичането на срока за отстраняването им.

(3) Заповед за откриване, преобразуване, промяна или закриване се издава, когато при разглеждането и оценяването не са констатирани несъответствия с нормативните изисквания или констатираните несъответствия са отстранени в срок.

(4) Министърът на образованието и науката отказва откриване, преобразуване, промяна или закриване, когато констатираните несъответствия не са отстранени или не са отстранени в определения срок.

(5) Актовете по [ал. 1, т. 1](#) се обнародват в „Държавен вестник“ и влизат в сила от деня на обнародването им, освен ако в тях е предвидено друго.

(6) Отказите за откриване, преобразуване, промяна или закриване се съобщават и могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Заповед за откриване, преобразуване, промяна и закриване

Чл. 67. (Изм. – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Заповедта за откриване, преобразуване или закриване на държавен и общински професионален колеж съдържа:

1. наименованието, седалището и официалния адрес на институцията;
2. адреса на сградата/сградите, в която ще се провежда обучението;
3. вида на професионалния колеж;
4. условията и реда за пренасочване на обучаваните лица – при преобразуване и закриване;
5. условията и реда за съхраняване на документацията и за разпределение на имуществото – при преобразуване и закриване;
6. финансиращия орган.

(2) Заповедта за промяна на държавен и общински професионален колеж съдържа:

1. наименованието, седалището и официалния адрес; сграда/сгради, в които ще се извършва обучението;
2. новите професии и специалности;
3. финансиращия орган.

Раздел II

(Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Създаване, регистрация и промени на частните професионални колежи

Създаване на частните професионални колежи

Чл. 68. (Изм. – ДВ., бр. 30 от 2006 г., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Частните професионални колежи се създават, преобразуват, променят и прекратяват дейността си при спазване изискванията на този закон и при условията и по реда на Търговския закон, на Закона за юридическите лица с нестопанска цел или на Закона за кооперациите или при условията и по реда на законодателството на държава-членка.

(2) Частните професионални колежи не може да се учредяват като търговски дружества – публични предприятия по смисъла на чл. 61 от Търговския закон.

(3) Юридическите лица по [ал. 1](#) не може да имат друг предмет на дейност освен професионално обучение на лица, навършили 16 години, за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация и може да извършват дейност само на един професионален колеж.

Заявление за вписване в регистъра на професионалните колежи

Чл. 69. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **(1)** Създадените частни професионални колежи може да осъществяват дейността си само след вписване в регистъра на професионалните колежи и издаване на удостоверение за вписване от министъра на образованието и науката или от оправомощено от него длъжностно лице.

(2) Вписването в регистъра на професионалните колежи се извършва по заявление на частния професионален колеж, което съдържа:

1. данни за юридическото лице;
2. единния идентификационен код или кода по БУЛСТАТ;
3. данни за директора на професионалния колеж;
4. професиите и специалностите, по които ще се осъществява обучението;
5. седалище и официален адрес на професионалния колеж и адрес на сградата/сградите, където ще се провежда обучението и/или валидирането, като задължително се посочва и идентификаторът на недвижимия имот съгласно чл. 26 от Закона за кадастъра и имотния регистър; при използване на несамостоятелна част от сградата се конкретизират помещенията;
6. наименование на професионалния колеж.

(3) Към заявлението по [ал. 2](#) се прилагат:

1. документи, свързани с данни за юридически лица с нестопанска цел – копие на съдебното решение за регистрация и копие на удостоверение за актуално състояние;

2. документи, свързани с професионалното обучение:

а) проекти на учебни планове и учебни програми, разработени в съответствие с рамкова програма Г и държавните образователни стандарти за придобиване на квалификации по професиите и специалностите, по които ще се осъществява обучението;

б) документи, удостоверяващи спазването на изискванията по [чл. 23г, ал. 5](#) и [6](#) за директора, и декларация, удостоверяваща съгласието за работа в професионалния колеж;

в) документи, свързани с квалификацията на преподавателския състав – справка за преподавателския състав, към която се прилагат професионална автобиография, копия от документите за завършено образование и професионална квалификация на преподавателите, заверени от тях;

г) проект на договор за обучение;

3. документи, свързани с материално-техническата база, съответстваща на изискванията на държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия;

4. разчет за ползване на материалната база за срока на обучението или за срока на договора за ползване;

5. акт за собственост или договор за ползване;

6. документи за платена държавна такса съгласно [чл. 82](#).

(4) С декларация не може да се доказват образователно-квалификационна степен, професионална квалификация, учителски стаж, както и други факти и обстоятелства, за чието установяване със закон е предвиден друг ред.

Разглеждане и оценяване на заявленията за вписване в регистъра на професионалните колежи

Чл. 70. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Заявленията за вписване в регистъра на професионалните колежи се внасят и разглеждат целогодишно.

(2) При разглеждането и оценяването на заявленията и приложените към тях документи се прилага съответно [чл. 65](#).

Заповед за разрешаване или отказ за вписване в регистъра на професионалните колежи

Чл. 71. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Министърът на образованието и науката в едномесечен срок издава заповед, с която разрешава или отказва да разреши вписване в регистъра на професионалните колежи.

(2) Срокът по [ал. 1](#) започва да тече от внасянето на документите, а в случаите по [чл. 65, ал. 6](#) – от датата на отстраняване на недостатъците или от изтичане на срока за отстраняването им.

(3) Заповедта по [ал. 1](#) се съобщава при условията и по реда на чл. 61 от Административнопроцесуалния кодекс.

(4) При издаването на разрешение за вписване и на удостоверение за вписване не се прилага принципът на мълчаливо съгласие.

Разрешение за вписване в регистъра на професионалните колежи

Чл. 72. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Министърът на образованието и науката разрешава вписване в регистъра на професионалните колежи, когато при разглеждането и

оценяването на внесените документи не са констатирани несъответствия с нормативните изисквания или констатираните несъответствия са отстранени в срок.

(2) Разрешението по [ал. 1](#) съдържа:

1. наименованието, седалището и официалния адрес на професионалния колеж; единния идентификационен код или кода по БУЛСТАТ;

2. адреса на сградата, в която ще се провежда обучението, както и идентификатора на недвижимия имот съгласно чл. 26 от Закона за кадастъра и имотния регистър; при използване на част от сграда се конкретизират помещенията;

3. професиите и специалностите, по които ще се осъществява обучението;

4. правото на професионалния колеж да издава официални документи за професионална квалификация и за валидиране на професионални знания, умения и компетентности;

5. трите имена на директора.

(3) Въз основа на разрешението по [ал. 1](#) частният професионален колеж се вписва в регистъра на професионалните колежи.

(4) Министърът на образованието и науката или оправомощено от него длъжностно лице издава удостоверение за вписването по [ал. 3](#) в 7-дневен срок от извършването му.

(5) Действието на регистрацията и на удостоверението е безсрочно.

Отказ за вписване в регистъра на професионалните колежи

Чл. 73. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Министърът на образованието и науката отказва вписване в регистъра на професионалните колежи, когато констатираните несъответствия не са отстранени или не са отстранени в определения срок.

Промяна в частните професионални колежи

Чл. 74. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., попр., бр. 63 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) В частния професионален колеж може да се извършват промени, свързани със:

1. наименованието (фирмата), седалището, официалния адрес;

2. директора на професионалния колеж;

3. помещенията или сградите, където се провежда обучението;

4. провеждането на обучение по нови професии и специалности.

(2) Промените по [ал. 1](#) подлежат на вписване в регистъра на професионалните колежи по заявление на частния професионален колеж.

(3) Заявлението за вписване на промяна на частния професионален колеж съдържа:

1. мотиви за необходимостта от промяната;

2. описание на исканата промяна – наименование; официален адрес; седалището; сграда/сгради, в които ще се извършва обучението; нови професии и специалности;

3. документите за материално-техническата база – при промяна на сградата/сградите, в които се извършва обучението, и при промяна на професиите и специалностите, по които се извършва обучение;

4. проекти на учебни планове и на учебни програми за новите професии и специалности – при промяна на професиите и специалностите.

(4) Заявленията по [ал. 3](#) се внасят и се разглеждат целогодишно.

Разглеждане и оценяване на заявленията за промени

Чл. 75. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) При разглеждането и оценяването на заявленията за промени по [чл. 74, ал. 1, т. 1, 3 и 4](#) и на приложените към тях документи се прилагат съответно [чл. 65, 71, чл. 72, ал. 1](#) и [чл. 73](#).

Вписване на промени

Чл. 76. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Въз основа на разрешението за вписване съответната промяна в частния професионален колеж се вписва в регистъра на професионалните колежи.

(2) Министърът на образованието и науката или оправомощено от него длъжностно лице издава удостоверение за вписване на промяната в 7-дневен срок от извършването ѝ.

(3) В случаите на промяна на помещенията или сградите, където се провежда обучението, преместването на обучаваните лица може да се извърши след вписване на промяната в регистъра на професионалните колежи и издаване на удостоверението по [ал. 2](#).

Промяна на директора

Чл. 77. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Заявленията за промяна на директора на частния професионален колеж се подават преди сключването на договор с директора.

(2) Към заявлението по [ал. 1](#) се прилагат следните документи:

1. данни за директора – трите имена;
2. документи, удостоверяващи спазването на изискванията по [чл. 23г, ал. 5](#) и [6](#);
3. декларация, удостоверяваща съгласието за работа в професионалния колеж.

(3) При необходимост министърът на образованието и науката може да изиска допълнителна информация от частния професионален колеж.

(4) Договорът с директора по [ал. 1](#) може да бъде сключен след разрешение на министъра на образованието и науката по [ал. 5](#).

(5) Министърът на образованието и науката издава или отказва да издаде разрешение за сключване на договора с директора по [ал. 1](#) в 14-дневен срок от постъпване на документите по [ал. 2](#) или на допълнителната информация по [ал. 3](#).

(6) Въз основа на разрешението по [ал. 5](#) промяната на директора се вписва в регистъра на професионалните колежи.

Заличаване от регистъра на професионалните колежи

Чл. 78. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Частният професионален колеж се заличава от регистъра на професионалните колежи, когато се установи, че системно не се спазват изискванията на този закон и на нормативните актове по прилагането му.

(2) Производството за заличаване от регистъра на професионалните колежи започва по инициатива на министъра на образованието и науката при констатирани нарушения в дейността на частния професионален колеж.

(3) За започване на производството се уведомява писмено частният професионален колеж.

(4) В 10-дневен срок от уведомяването по [ал. 3](#) частният професионален колеж има право на писмени възражения и обяснения.

(5) В двумесечен срок от започване на производството министърът на образованието и науката се произнася със заповед, след като се изяснят фактите и обстоятелствата от значение за случая и се обсъдят обясненията и възраженията на частния професионален колеж.

(6) В заповедта за заличаване по [ал. 5](#) се определят условията и редът за пренасочване на обучаемите лица и съхраняване на документацията.

(7) Въз основа на заповедта за заличаване по [ал. 5](#) частният професионален колеж се заличава от регистъра на професионалните колежи, а всички удостоверения за вписвания се обезсилват.

Ново вписване в регистъра на професионалните колежи

Чл. 79. (Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Когато частният професионален колеж е заличен от регистъра при условията и по реда на [чл. 78](#), той може да подаде заявление за ново вписване не по-рано от една година от обезсилването на удостоверението за вписване.

Отписване от регистъра на професионалните колежи

Чл. 80. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Частният професионален колеж се отписва от регистъра на професионалните колежи въз основа на заповед на министъра на образованието и науката:

1. когато професионалният колеж не започне дейността си най-късно до две години от издаването на удостоверението за вписване в регистъра на професионалните колежи;

2. когато професионалният колеж преустанови дейността си за повече от две години;

3. при прекратяване на юридическото лице.

(2) В заповедта за отписване се определят условията и редът за пренасочване на обучаемите лица и съхраняване на документацията.

Облекчен ред за вписване в регистъра на професионалните колежи

Чл. 81. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) Когато частният професионален колеж е отписан от регистъра на професионалните колежи при условията и по реда на [чл. 80](#), той може да подаде заявление за издаване на ново разрешение без ограничение във времето.

(2) В случаите по [ал. 1](#) заявлението съдържа реквизитите по [чл. 69, ал. 2](#).

(3) Към заявлението по [ал. 1](#) се представят само тези документи, които удостоверяват настъпили промени в обстоятелствата по [чл. 69, ал. 2](#) от предходното вписване в регистъра на професионалните колежи.

(4) При условията по [ал. 3](#) се разглеждат и заявленията на новоучредените или приемащите юридически лица в случаите на преобразуване на частен професионален колеж чрез вливане, сливане, разделяне или отделяне.

Такси за разглеждане на заявленията и оценяване на документите

Чл. 82. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) За разглеждане на заявленията и оценяване на документите по [чл. 69](#) и [74](#) и за издаване на удостоверенията по [чл. 72, ал. 4](#) и [чл. 76, ал. 2](#) Министерството на образованието и науката събира такси в размер, определен в тарифата по [чл. 300, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование](#), за:

1. разглеждане на заявление за издаване на разрешение за вписване на частен професионален колеж в регистъра на професионалните колежи или на промяна на частен професионален колеж; таксата включва разходите за извършване оценка на съответствието на заявените факти и обстоятелства и представените документи с изискванията за вписване на частен професионален колеж или с изискванията за вписване на промяна на частен професионален колеж;

2. издаване на удостоверение за вписване на частен професионален колеж или за вписване на промяна на частен професионален колеж; таксата включва разходите за подготовка на удостоверението.

(2) Приходите от таксите по [ал. 1](#) постъпват в приход на бюджета на Министерството на образованието и науката.

Раздел III

(Нов – ДВ., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Регистър на професионалните колежи

Регистър на професионалните колежи

Чл. 83. (Нов – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) (1) В Министерството на образованието и науката се създава и се води публичен регистър на професионалните колежи, в който се вписват:

1. държавните и общинските професионални колежи – въз основа на заповедта за тяхното откриване, преобразуване, промени и закриване;

2. частните професионални колежи – въз основа на разрешението за вписване, промени, заличаване и отписване, издадено от министъра на образованието и науката.

(2) Обстоятелствата, които подлежат на вписване в регистъра по [ал. 1](#), както и редът за вписване се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на този закон:

1. **„Професионално направление“** е съвкупност от професии в определен в Националната отраслова класификация отрасъл на икономиката или от друга сфера на обществения живот, съобразена със съответната област на образованието по Международната стандартна класификация на образованието.

2. **„Професия“** е вид трудова дейност, за която се организира професионално образование и професионално обучение.

3. **„Част от професия“** е обособена трудова дейност в рамките на една професия, за която може да се организира професионално обучение.

4. **„Специалност“** е самостоятелно обособена трудова дейност в рамките на дадена професия.

5. **„Професионална квалификация“** е квалификация по професия или по част от професия, която включва съвкупността от професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

6. (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **„Професионални компетенции“** са качества на личността, формиращи на основата на придобити знания и умения, които способстват за проявяване на инициатива, за работа в екип и за качествено упражняване на определена професия според държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професия.

7. **„Степен на професионална квалификация“** е обемът и съдържанието на професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

8. **„Девиянтно поведение“** е поведение, което противоречи на обществените норми и подлежи на морални и правни санкции.

9. (Отм. – ДВ., бр. 103 от 2002 г.).

10. **„Правоспособност“** е признато притежаване на задължителен обем от професионални компетенции, което дава право за упражняване на конкретни трудови дейности.

11. (Нова – ДВ., бр. 77 от 2005 г., доп., бр. 62 от 2006 г.) **„Регулирана професия“** е дейност или съвкупност от дейности, включена в Списъка на регулираните професии в Република България, която е от обществена значимост и/или е от съществено значение за живота и здравето на хората, и правото за упражняване на която е определено чрез закони, подзакони или административни разпоредби, за притежаването на специфична професионална квалификация, правоспособност или членство в професионална организация, работеща за поддържане на високо равнище в съответната професионална област, за осъществяването на което е получила специфично признаване от държавата.

§ 1а. (Нов – ДВ., бр. 77 от 2005 г., в сила от 01.01.2007 г., изм. и доп., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 61 от 2014 г.) За целите на този закон:

1. **„Професионални знания“** са съвкупност от теории и практики, свързани с определена сфера на работа, които са усвоени в процеса на обучение или учене.

2. **„Професионални умения“** са способностите за прилагане на усвоените професионални знания при изпълнение на задачи и решаване на проблеми.

3. **„Професионални компетентности“** е доказана способност за използване на професионални знания, професионални умения и личностни качества, необходими

за упражняване на професия, в съответствие с Националната квалификационна рамка.

4. (Изм. – ДВ., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) **„Резултати от ученето“** са професионалните компетентности, придобити от индивида след приключване на процеса на формално или неформално обучение или на информално учене, които той е способен да демонстрира.

5. **„Единица резултати от учене“** е част от професионална квалификация, състояща се от набор от взаимнозависими резултати от учене, който може да бъде самостоятелно оценен или валидиран.

6. (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) **„Модул“** е самостоятелно обособено учебно съдържание за постигане на една или няколко единици резултати от ученето, определени в държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии и свързани с извършване на конкретна професионална дейност.

7. **„Неформално обучение“** е обучение, което е организирано от институции извън системата на професионалното образование и обучение.

8. (Изм. – ДВ., бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) **„Информално учене“** е неинституционализирано и несистематизирано натрупване на знания, умения и компетентности.

9. **„Формално обучение“** е организирана форма на учене за придобиване на знания, умения и компетентности, като за резултатите от това обучение се издава държавно признат документ.

10. (Изм. – ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г., бр. 92 от 2018 г.) **„Защитена специалност от професия“** е специалност, която е уникална по своето съдържание, за обучението по която има заявена потребност от министерства и работодателски организации, но липсва заявен интерес от ученици за обучение или заявеният интерес е нисък, но на национално и/или областно ниво съществува необходимост от подготвени квалифицирани специалисти по тази специалност.

11. (Нова – ДВ., бр. 92 от 2018 г.) **„Специалност от професия, по която е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда“** е специалност, която е от значение за икономическото развитие на страната и/или на областта и за която може да се прогнозира бъдещ недостиг на квалифицирани кадри на пазара на труда в сравнение с броя на обучаващите се в системата на професионалното образование и обучение.

§ 2. Списъкът на професиите за професионално образование и обучение включва и списъка по чл. 42, ал. 6 от Закона за народната просвета.

§ 3. (Изм. – ДВ., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) В обучаващите институции от системата на Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на транспорта този закон се прилага, доколкото друго не е предвидено в актовете за създаването им и в разпоредбите на специалните закони, отнасящи се до устройството и дейността им.

§ 3а. (Нов – ДВ., бр. 77 от 2005 г., в сила от 01.01.2007 г., изм., бр. 62 от 2006 г., отм., бр. 13 от 2008 г., нов, бр. 17 от 2020 г.) **(1)** В системата на професионалното образование и обучение се включват и звената по § 4к от допълнителните

разпоредби на Закона за висшето образование, които прилагат разпоредбите на този закон, предвидени за държавната професионална гимназия, в съответствие със спецификата и организацията на обучението в тях и доколкото друго не е предвидено в Закона за висшето образование.

(2) В звената по ал. 1 изпитът по чл. 33, ал. 1, т. 2 за придобиване на трета степен на професионална квалификация се провежда само чрез защита на дипломен проект.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 4. Министерският съвет по предложение на министъра на образованието и науката в срок шест месеца от влизането в сила на този закон приема Правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение и определя общата численост на персонала ѝ.

§ 5. В срок една година от влизането в сила на този закон министърът на образованието и науката по предложение на Националната агенция за професионално образование и обучение съгласувано с министъра на труда и социалната политика преобразува в центрове за информация и професионално ориентиране или закрива съществуващите педагогически консултационни кабинети и професионални информационни центрове.

§ 6. (Изм. – ДВ., бр. 1 от 2000 г., бр. 108 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., бр. 120 от 2002 г.) Министърът на образованието и науката до началото на учебната 2004/2005 г. определя със заповед държавните и общинските професионални училища, професионални гимназии и професионални колежи в съответствие с чл. 18. Заповедта се обнародва в „Държавен вестник“.

§ 7. До приемането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии се прилагат утвърдените от министъра на образованието и науката учебни планове и програми по съответните професии и специалности.

§ 7а. (Нов – ДВ., бр. 29 от 2003 г.) (1) Учениците, постъпили през учебната 1998-1999 г. в I курс или VIII клас с прием след VII клас с интензивно изучаване на чужд език в техникуми, средни професионално-технически училища, професионални гимназии или в паралелки за придобиване на професионална квалификация в средни общообразователни училища и гимназии, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(2) Учениците, постъпили през учебната 1999-2000 г. в IX клас с прием след основно образование в техникуми, средни професионално-технически училища, професионални гимназии или в паралелки за придобиване на професионална квалификация в средни общообразователни училища, гимназии и специални училища, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(3) Учениците по ал. 1 и 2 полагат изпитите за придобиване на професионална квалификация, посочени в учебните планове съгласно § 7:

1. за придобиване на втора степен на професионална квалификация – по теория по обобщен конспект и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XII клас;

2. за придобиване на трета степен на професионална квалификация – по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XIII клас.

§ 7б. (Нов – ДВ., бр. 29 от 2003 г.) **(1)** Учениците, постъпили през учебната 1998-1999 г. в VIII клас с прием след VII клас в училища по изкуствата, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(2) Учениците по ал. 1 полагат изпитите за придобиване на трета степен на професионална квалификация – по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XII клас.

§ 7в. (Нов – ДВ., бр. 29 от 2003 г.) **(1)** Лицата, които завършват през учебната 2002-2003 г. обучението си по професии и специалности с прием след завършено средно образование, не полагат държавните изпити за придобиване на професионална квалификация по чл. 36, ал. 1.

(2) Лицата по ал. 1 полагат изпити за придобиване на втора и/или трета степен на професионална квалификация, посочени в учебните планове съгласно § 7:

1. за придобиване на втора степен на професионална квалификация – по теория по обобщен конспект и по практика, съгласно задание, определено от училището;

2. за придобиване на трета степен на професионална квалификация – по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището.

§ 8. Половината от членовете на управителния съвет на Националната агенция за професионално образование и обучение през първия мандат се обновява с по четирима представители от квотите на организациите на работодателите и от организациите на работниците и служителите на национално равнище по жребий и с четирима представители от квотата на министерствата.

§ 9. В Закона за народната просвета (обн., ДВ., бр. 86 от 1991 г.; изм., бр. 90 от 1996 г. и бр. 36, 124 и 153 от 1998 г.) в чл. 26, ал. 1 т. 7 и 8 се изменят така:

„7. професионални гимназии – от VIII или IX клас до XII или XIII клас включително;

8. професионални – от VII или VIII клас с продължителност на обучението до три години, от IX клас – с продължителност на обучението до четири години, и професионални колежи след завършено средно образование – с продължителност на обучението до две години;“.

§ 10. В Закона за закрила при безработица и насърчаване на заетостта (обн., ДВ., бр. 120 от 1997 г.; изм., бр. 155 от 1998 г., бр. 26 и 50 от 1999 г.) раздел I на глава шеста „Професионална квалификация“ и § 1, т. 8 от допълнителните разпоредби се отменят.

§ 11. Изпълнението на този закон се възлага на министъра на образованието и науката.

Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение

(ДВ., бр. 103 от 2002 г.)

...

§ 40. Навсякъде в закона думите „държавното образователно изискване за степен на образование, общообразователен минимум и учебен план“ се заменят със „Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план“, а думите „инспекторатите по образованието“ се заменят с „регионалните инспекторати по образованието“.

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за туризма

(ДВ., бр. 28 от 2005 г., в сила от 01.04.2005 г.)

§ 14. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

...

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение

(ДВ., бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.)

...

§ 16. Подзаконовите нормативни актове, които уреждат признаването на професионална квалификация и/или правоспособност за упражняване на регулирана професия, придобити в държави-членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, се издават или допълват в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон.

§ 17. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“, с изключение на § 8, § 9, т. 2 и 3 и § 10, т. 2 и т. 3, буква „б“, които влизат в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за туризма

(ДВ., бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.)

...

§ 69. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата и туризма преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

...

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за признаване на професионални квалификации

(ДВ., бр. 13 от 2008 г., в сила от 8.02.2008 г.)

...

§ 15. (1) Подзаконовите и другите актове по прилагането на закона се издават в едномесечен срок от влизането му в сила.

(2) До влизането в сила на актовете по ал. 1 издадените актове по прилагането на отменените с § 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12 разпоредби се прилагат, доколкото не му противоречат.

...

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение

(ДВ., бр. 36 от 2009 г., изм. и доп., бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.)

§ 18. (1) (Изм. и доп. – ДВ., бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Учениците, постъпили в VIII клас през учебната 2004-2005 г. и 2005-2006 г. за обучение по програма „В“ за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 6 години след завършен VII клас, и учениците, постъпили в IX клас през учебната 2005-2006 г. и 2006-2007 г. за обучение по програма „В“ за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 5 години след завършено основно образование, се обучават и завършват XIII клас в самостоятелна или задочна форма на обучение.

(2) (Изм. – ДВ., бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Учениците, постъпили в VIII клас през учебната 2006-2007 г. за обучение по програма „В“ за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 6 години след завършен VII клас, и учениците, постъпили в VIII или IX клас през учебните 2007-2008 г. и 2008-2009 г. за обучение по програма „В“ за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 5 или 6 години, завършват обучението си за придобиване на професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация в XII клас.

(3) Учениците по ал. 2 продължават и завършват обучението си по училищни учебни планове, разработени за всеки випуск.

(4) В училищните учебни планове по ал. 3 се преразпределя годишният и/или седмичният брой учебни часове при запазване на наименованието на учебните предмети/модули в утвърдения от министъра на образованието и науката учебен план за професията.

§ 19. Заварените процедури за лицензиране, които не са приключили към датата на влизането в сила на този закон, се довършват по досегашния ред.

...

§ 23. Разпоредбите на § 2, 3, 4 и 21 влизат в сила от учебната 2009-2010 г.

Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение

(ДВ., бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.)

...

Допълнителна разпоредба

§ 2. Навсякъде в закона думите „министърът на образованието и науката“, „министъра на образованието и науката“ и „Министерството на образованието и науката“ се заменят съответно с „министърът на образованието, младежта и науката“, „министъра на образованието, младежта и науката“ и „Министерството на образованието, младежта и науката“.

Заключителни разпоредби

...

§ 48. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“, с изключение на § 1, който влиза в сила от 15 септември 2009 г., и § 47, който влиза в сила от 1 октомври 2009 г.

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за физическото възпитание и спорта

(ДВ., бр. 50 от 2010 г.)

...

§ 62. Параграфи 20, 21, § 48, т. 1, § 52, т. 1 и 3 и § 56 влизат в сила от учебната 2011-2012 г.

Заключителни разпоредби към Закона за изменение на Закона за младежта

(ДВ., бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.)

...

§ 5. В Закона за професионалното образование и обучение (обн., ДВ., бр. 68 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 1 и 108 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., бр. 103 и 120 от 2002 г., бр. 29 от 2003 г., бр. 28, 77 и 94 от 2005 г., бр. 30 и 62 от 2006 г.; попр., бр. 63 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 13 и 26 от 2008 г., бр. 36 и 74 от 2009 г. и бр. 50 и 97 от 2010 г.) навсякъде думите „министърът на образованието, младежта и науката“, „министъра на образованието, младежта и науката“ и „Министерството на образованието, младежта и науката“ се заменят съответно с „министърът на образованието и науката“, „министъра на образованието и науката“ и „Министерството на образованието и науката“ и думите „министъра на физическото възпитание и спорта“ се заменят с „министъра на младежта и спорта“.

...

Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение

(ДВ., бр. 61 от 2014 г.)

...

Допълнителна разпоредба

§ 41. Лицата, които са завършили клас от помощно училище, или учениците със специални образователни потребности, които имат завършен клас от средното образование по индивидуална образователна програма, могат да се обучават:

1. по програми Д с продължителност до 1 година за ученици със завършен прогимназиален етап или завършен клас от средното образование;
2. по програма А с продължителност, определена в съответната документация – за лица със завършен клас на помощно училище, или за лица със специални образователни потребности със завършен клас по индивидуална образователна програма.

Заключителни разпоредби

§ 42. Министърът на образованието и науката в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон издава наредбите по чл. 9а, ал. 4, чл. 17а, ал. 5, чл. 32е, ал. 7 и чл. 40, ал. 10.

§ 43. В срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон Министерският съвет привежда в съответствие с изискванията на този закон правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

...

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение

(ДВ., бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.)

§ 68. (1) Учениците, които през учебната 2017 – 2018 г., учебната 2018 – 2019 г., учебната 2019 – 2020 г. и през учебната 2020 – 2021 г. постъпват в VIII клас, се обучават за придобиване на професионално образование по училищни учебни планове и учебни програми, утвърдени при условията и по реда на този закон.

(2) През учебните години по ал. 1 учениците извън посочените в ал. 1 се обучават и завършват обучението си за придобиване на професионално образование по училищни учебни планове и учебни програми, утвърдени при условията и по реда на отменените Закон за народната просвета (обн., ДВ., бр. 86 от 1991 г.; изм., бр. 90 от 1996 г., бр. 36, 124 и 153 от 1998 г., бр. 67 и 68 от 1999 г., бр. 90 и 95 от 2002 г., бр. 71, 86 и 114 от 2003 г., бр. 40 от 2004 г., бр. 28, 94, 103 и 105 от 2005 г., бр. 41 и 105 от 2006 г., бр. 113 от 2007 г., бр. 50 от 2008 г., бр. 35, 36 и 74 от 2009 г., бр. 50 и 78 от 2010 г., бр. 9, 23 и 99 от 2011 г., бр. 102 от 2012 г., бр. 68, 84 и 109 от 2013 г., бр. 61 от 2014 г.; отм., бр. 79 от 2015 г.; доп., бр. 80 от 2015 г.) и Закон за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план (обн., ДВ., бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 90 и 95 от 2002 г., бр. 29 от 2003 г., бр. 40 от 2004 г., бр. 41 от 2006 г., бр. 105 от 2006 г., бр. 50 от 2008 г., бр. 36 и 74 от 2009 г., бр. 68 от 2013 г., бр. 61 от 2014 г.; отм., бр. 79 от 2015 г.), както и при условията и по реда, определени в разпоредбите на Закона за професионалното образование и обучение, действащи до 1 август 2016 г.

(3) Учениците в училищата в местата за лишаване от свобода, които постъпват за обучение в V клас през учебната 2016 – 2017 г., учебната 2017 – 2018 г., учебната 2018 – 2019 г., се обучават за придобиване на професионална квалификация по част от професия по училищни учебни планове и учебни програми, утвърдени при условията и по реда на този закон.

(4) Учениците със завършен VI клас, които постъпват в VII клас за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация през учебната 2016 – 2017 г., се обучават и завършват по училищни учебни планове и учебни програми, утвърдени при условията и по реда на отменените Закон за народната просвета и Закон за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план, както и при условията и по реда, определени в разпоредбите на Закона за професионалното образование и обучение, действащи до 1 август 2016 г.

§ 69. (1) Заварените и неприключили до влизането в сила на този закон обучения за придобиване на професионална квалификация на лица, навършили 16 години, се

довършват и професионалната квалификация се придобива при досегашните условия и ред.

(2) Лицата, навършили 16 години, които се приемат за обучение за придобиване на професионална квалификация до утвърждаването на съответните рамкови програми по чл. 10, се обучават и завършват обучението си при досегашните условия и ред.

§ 70. (1) Лице, навършило 16 години и завършило основно образование преди учебната 2016 – 2017 г., се записва в IX клас в училище за придобиване на професионално образование или професионално обучение, като полага приравнителни изпити по учебните предмети или модули, включени в задължителните и избираемите учебни часове на училищния учебен план за VIII клас, действащ по време на записването, ако лицето не ги е изучавало.

(2) Лице, навършило 16 години и завършило клас от гимназиалната степен преди 2016 – 2017 г., се записва в следващ клас в училище за придобиване на професионално образование или професионално обучение, като полага приравнителни изпити по учебните предмети или модули, включени в задължителните и избираемите учебни часове на училищния учебен план, действащ по време на записването, за класовете от VIII клас до съответния клас, в който се записва, ако лицето не е изучавало тези учебни предмети/модули.

§ 71. Лице, навършило 16 години и успешно завършило X клас по реда на отменените Закон за народната просвета и Закон за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план, има право да се обучава за придобиване на втора степен на професионална квалификация по смисъла на чл. 8, ал. 4, т. 2, буква „д“.

§ 72. (1) До влизането в сила на подзаконовите актове, предвидени в този закон, се прилагат действащите към влизането му в сила подзаконови нормативни актове, доколкото не му противоречат.

(2) До приемането на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии се прилагат съответно действащите до влизането в сила на този закон държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по съответните професии.

§ 73. До влизането в сила на разпоредбите в държавния образователен стандарт по чл. 22, ал. 2, т. 15 от Закона за предучилищното и училищното образование за управлението на качеството в училищното професионално образование и обучение се прилага наредбата по чл. 9а, ал. 4.

§ 74. В срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон министърът на образованието и науката утвърждава рамковите програми по чл. 10.

§ 75. В срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон министърът на образованието и науката издава наредбата по чл. 17в, ал. 2.

§ 76. В срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон министърът на образованието и науката издава наредбата по чл. 34, ал. 1.

§ 77. В срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон министърът на образованието и науката издава наредбата по чл. 83, ал. 2.

§ 78. (1) До една година от влизането в сила на този закон лицата, получили разрешение за откриване на частен професионален колеж при условията и по реда

на отменения Закон за народната просвета, привеждат правноорганизационната си форма или регистрацията си в съответствие с изискванията на този закон или учредяват частен професионален колеж като търговско дружество, кооперация или юридическо лице с нестопанска цел.

(2) Не по-късно от един месец след изтичането на срока по ал. 1 лицата, получили разрешение за откриване на частен професионален колеж при условията и по реда на отменения Закон за народната просвета, подават заявление за продължаване дейността на частен професионален колеж при условията и по реда на този закон.

(3) Заявлението по ал. 2 съдържа реквизитите по чл. 69, ал. 2 и в него се посочва юридическото лице, което ще продължи дейността на заварения частен професионален колеж.

(4) Към заявлението по ал. 2 се прилагат документите, удостоверяващи изпълнението на изискванията на ал. 1, както и декларация за съгласието на органите на управление на юридическото лице, което ще продължи дейността на частния професионален колеж – когато това не е лицето, получило разрешение за откриване на професионалния колеж при условията и по реда на отменения Закон за народната просвета.

(5) Министърът на образованието и науката в едномесечен срок от подаване на заявлението по ал. 2 издава заповед, с която разрешава или отказва да разреши продължаването на дейността на частния професионален колеж.

(6) Министърът на образованието и науката отказва да разреши продължаването на дейността на частния професионален колеж, когато:

1. юридическото лице, което ще продължи дейността, не е учредено като търговско дружество, юридическо лице с нестопанска цел, кооперация или като дружество по законодателството на държава членка;

2. не е спазено изискването на чл. 68, ал. 2 и 3.

(7) Въз основа на заповедта за разрешение за продължаването на дейността частният професионален колеж се вписва в регистъра на професионалните колежи.

(8) Министърът на образованието и науката или оправомощено от него длъжностно лице издава удостоверение за вписването по ал. 7 в 7-дневен срок от извършването му.

(9) От вписването в регистъра на професионалните колежи и издаването на удостоверение за вписване юридическото лице, което продължава дейността на частния професионален колеж, поема правата, задълженията, правоотношенията, имуществото, активите и пасивите по баланса на професионалния колеж.

(10) След изтичането на срока по ал. 2 министърът на образованието и науката със заповед закрива частните професионални колежи, за които не е подадено заявление по ал. 2 или за които е направен отказ по ал. 6. Заповедта се обнародва в „Държавен вестник“ и влиза в сила от деня на обнародването ѝ, освен ако в нея е предвидено друго.

(11) В заповедта по ал. 10 се определят условията и редът за пренасочване на обучаемите лица и за съхранение на документацията на закритите частни професионални колежи.

(12) Правоприемник на правата и задълженията на закрития при условията на ал. 10 частен професионален колеж е лицето, получило разрешение за откриването на професионалния колеж по реда на отменения Закон за народната просвета.

(13) До издаването на заповедта по ал. 5 или до закриването на заварените към влизането в сила на този закон частни професионални колежи правноорганизационната им форма, отношенията с лицето, получило разрешение за откриването им, условията и редът за преобразуване, промяна и закриване се уреждат съгласно отменения Закон за народната просвета и съответните подзаконовни актове за прилагането му.

§ 79. В срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон Министерският съвет привежда в съответствие с изискванията му правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

...

Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за висшето образование

(ДВ., бр. 17 от 2020 г.)

...

§ 72. Изпитът по чл. 33, ал. 1, т. 2 от Закона за професионалното образование и обучение за придобиване на трета степен на професионална квалификация чрез защита на дипломен проект се провежда от учебната 2021/2022 г. с изключение на провеждането му в звената по § 3а, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за професионалното образование и обучение.